MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 205 - Barcelona, dijous, 7 de gener de 1933

El senyor Anguera no se'n va... L'Esquerra encara té programa.

ALARMES REVOLUCIONARIES

Altre cop l'anarquista de Terrassa

Hom ha pogut veure à la premsa gràfica d'aquests dies certs gravats on hi havia unes petites caixes d'embalatge, com les que serveixen per expedir fruita, sinó que eren plenes de bombes i de dinamita. Sense aquesta particularitat, aquells caixons tan ben endreçats hauríeu dit que eren una ofrena nadalenca, cordial i casolana.

El total d'aquesta terrible fruita, més fatal que la poma del Paradís, sembla que, per ara, puja a un miler. Sembla també que els anarquistes de casa nostra ens la reservaven per donar-nos una sorpresa. Però, per ara, la sorpresa només ha estat de la policia, la qual, davant la imprudència dels fabricants, que fins i tot deixaren explotar uns detonadors, no ha tingut més remei que donar-se per alludida i actuar dins l'afer.

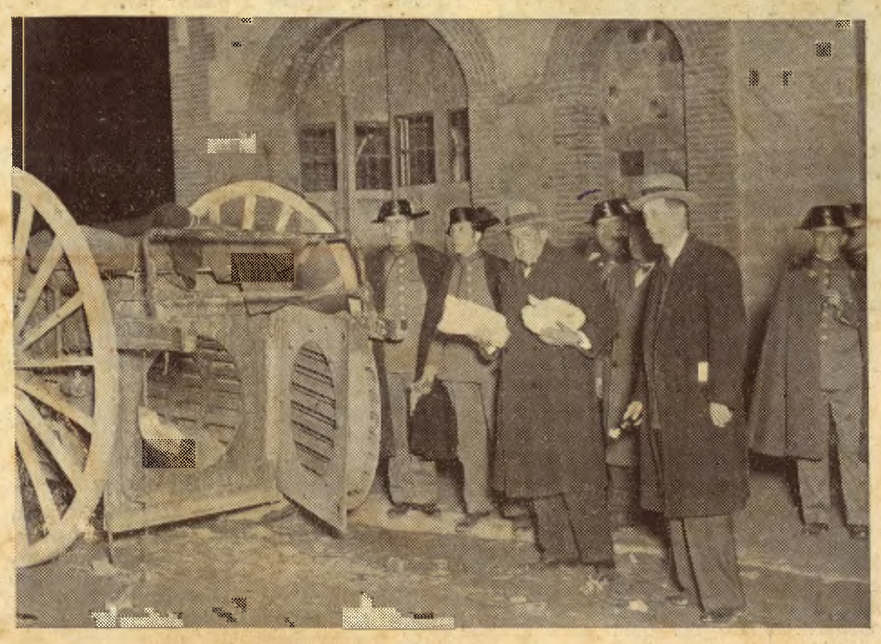

El cap de policia amb uns dels artefactes trobats

Posada a descobrir coses, la policia ens n'ha explicat de molt curioses; per exemple, que a la casa del carrer de Mallorca on hi havia la fàbrica, continuament hi entraven i sortien bombes buides i bombes plenes; que no fa gaire que de Manresa hi dugueren una tona de dinamita i que ja només n'hi ha la meitat. L'altra, l'han escampada per la Península...

Tot això, tot aquest gran tràfec es feia a la llum del dia. Però la policia té la sort que algun sant vetlli per ella de tant en tant!

Al Prat, igualment, uns anarquistes volien apoderar-se de l'aeròdrom. La policia, igualment, ha tingut la bona fortuna que uns soldats i uns oficials estaven a l'aguait. Perquè, val a dir, això sí, que els policies de Barcelona, un cop algú els ha descobert el què i el com, se n'hi van com un sol home.

Després, què passarà? D'altres casualitats aniran orientant la policia. Sembla que la gent no té ja altra feina que esbrinar on són els altres dipòsits, que algú diu que són dos... i que podrien ésser tres, o cap. Què sabem nosaltres? Encara hi anem més venuts que la policia.

* * *

De moment la notícia ens ha produït la mateixa sensació desagradable que si ens anunciaven l'amenaça d'una epidèmia de grip o de tifus. Mil bombes esclatant poden tallar més o menys en sec l'existència de força ciutadans. I això no és cap perspectiva falaguera.

Però, si no ens equivoquem, els homes d'acció que emplenaven les bombes i les repartien tan ben acondicionades, no ho feien tan solament per estroncar vides humanes. Els guiava un afany d'obrar damunt del cos social. Esperaven, amb tot aquest armament, anar al capgirament general, a aquell ensorrament de tot, que ha de precedir la nova edat d'or. Aquests homes es pensaven preparar la revolució anarquista.

I bé, doncs: nosaltres que, considerant-ho pel cantó de la seguretat personal, creiem que l'existència d'uns dipòsits de bombes a Barcelona és una cosa que fa molta angúnia i que té de provocar mesures decidides, mirant-nos-ho pel cantó del perill revolucionari, som perfectament escèptics. Sabem perfectament de què va, i de quina mena de gent es tracta.

D'una banda, són completament incapaços d'organitzar una empenta revolucionària. Fan bombes, bombes i més bombes, mentre hi hagi diners i humor; acabat les embalen, les fan viatjar i les amunteguen. Quan en tenen prou, les colguen, o les donen a la policia perquè s'encarregui de destruir-les, i santes pasqües. De tant en tant, es descobreix un dipòsit i la gent s'esgarrifa. De vegades deixen un artefacte a un recó i alguna persona innocent hi pren mal. Però, tot plegat, es resol en una mena de frisança pel desori que fa ofici d'ideal.

Però, és més: acceptem la hipòtesi que ells són capaços de fer la revolució i que la guanyen. Bé; aleshores tot i essent anarquistes, prenen el poder. Tenen de decidir i d'actuar. Cal fer una cosa o una altra. Comença la segona part de la Revolució.

En un país tràgic i tenebrós, com per ús i costum és Rússia, o un país de fúria patriòtica com França, aquest és el moment de les heroïcitats, dels grans mots i de les actituds històriques.

Però els nostres anarquistes, que tots coneixem, sota el verbalisme més terrible, són, en general, uns fatxendes que van d'esma. Responen al geni de la raça, que ací no és tràgic: no ho és la naturalesa, no ho és el clima, no ho són els homes. Tret d'algun franc-tirador, veritablement temible, pistoler o terrorista per compte propi, la resta del país sent l'amor de les fontades, i en política té propensió a ballar entre una demagògia plena de fantasia i xerrameca i una indolència i un «tu no t'embranquis» que fan impossible cap aventura.

Arribats al poder, els «anarquistes de Terrassa» farien exactament [illegible] han fet els «revolucionariassos» de l'Esquerra, [illegible] aviat s'han vist al Parlament. Mirar de congraciar amb la Lliga i anar tirant amb el mínim de mals de cap. La Lliga, pel seu cantó, també els rebria com si tal cosa, car ells, com els esquerrans d'avui o els radicals d'ahir, serien, sota l'aspecte d'uns dracs infernals, uns decidits partidaris de la pau i dels bons aliments. I al cap de poc, tot aniria normalment cap a una *conllevancia* de tot repòs.

Fins i tot, podria ésser que ni toquessin el senyor Anguera de Sojo de la presidència de l'Audiència. Aquest honorable ciutadà fa una tasca ben útil: serveix perquè una o dues vegades a l'any l'Esquerra li digui a crits que és un reaccionari i que hauria de dimitir. Llavors el públic s'adona que entre l'Esquerra i la Lliga hi ha diferència. L'Esquerra difícilment es desfaria d'aquest senyor que encarna l'únic «fet diferencial» entre el senyor Lluhí i Vallescà i el senyor Ventosa i Calvell.

No; no ens fa una gran impressió la revolució amb què ens amenacen. La creiem, per dir-ho així, poc revolucionària. La gran revolució, a Catalunya, seria una altra: desvesar el nostre poble a sentir-se extasiat davant de tots els carrinclonismes demagògics; rescatar les nostres joventuts de l'embadaliment que les enerva sota el jou de les ideologies més buides i més rònegues dels paisatges de pessebre, amb casetes i hortets. Posar la nostra política al to de les nostres ambicions i de la nostra missió. Netejar la pols de més de dos cents anys de vergonya i tornar a la llum el metall noble de les virtuts veritables de la nostra raça enèrgica, seriosa i lliure.

De Dijous — a Dijous

FEINA ANARQUITZANT

Temps enrera, l'Esquerra decidí d'expulsar del partit uns quants regidors, haventlos considerat indesitjables. Si l'acord d'expulsió fou motivat o no ho fou, no és de la nostra incumbència escatir-ho; això pertany a la vida privada del partit i els que no en som no tenim per què ficar-nos-hi.

Potser la forma en què es procedí a l'expulsió i l'aldarull armat entorn d'aquest afer acrediten els seus autors més d'ingenus que no pas de gent de tacte. Però tant se val. No és pas això el greu del cas.

Per nosaltres i per tota persona amb un elemental sentit de democràcia i de responsabilitat, constitueix la gravetat del cas la descordada campanya de l'òrgan periodístic principal de l'Esquerra contra el jutge que ha processat els signants de l'acord d'expulsió abans alludit, campanya que tot seguit ha apuntat més amunt — al mateix president de l'Audiència —, i de retop, sense que els promotors de la campanya vulguin reconèixer-ho, contra un principi essencial en tot país civilitzat: la independència del poder judicial.

Com a qüestió al marge d'aquesta campanya, s'ha escaigut un fet ja donat a conèixer per la premsa diària: la interrupció a cops d'estaca, estil feixista, d'un acte en homenatge a un dels regidors de que l'Esquerra es desempallegà amb tant de soroll. Però aquest fet és secundari, almenys des d'un punt de vista formalista, perquè no creiem prou insensat cap personatge autoritzat de l'Esquerra per assumir-ne la responsabilitat. Sempre quedarà el recurs d'atribuir-lo a grups d'exaltats que amb llur entusiasme comprometen la causa que pretenen servir. Podrà donar-se aquesta explicació; ara, si serà creguda, ja és una altra història. Hi ha hagut prou exterioritzacions d'aficions feixistes perquè sigui lícit de pensar que actes així són, si no del grat absolut de l'Esquerra, vistos almenys amb força bons ulls.

El que, en canvi, no té excusa possible, és la campanya que un partit amb responsabilitat de govern fa contra el poder judicial i la seva més alta representació, fins a l'extrem de valer-se, per atacar com a protesta, tèrbols manifestants de carrer. Com si un partit que exerceix el poder pogués decorosament recórrer a aquest mitjà de protesta! Com si no s'adonessin que ja no són a l'oposició i que, per tant, una actitud així és la més francament anarquitzant que es pugui pendre!

Es aquesta una de les coses de les quals l'Esquerra encara no s'ha fet ben bé càrrec del tot. Mentre d'una banda pretén cultivar una grisor i un conservadorisme ben lluny del que feien esperar les seves no tan llunyanes manifestacions, de l'altra, volent portar al carrer un afer que no hi té res a fer, fa la tasca, que ni els de la F. A. I. no farien millor, d'atacar la independència del poder judicial.

Anant així, no serà pas una major educació política el que aconseguirà de fer l'Esquerra.

Després de l'ensopiment que s'ha apoderat d'un partit que abans batia tots els rècords com a cridaner i amic de moixigangues per a enlluernar la gent senzilla del carrer, alguns dels molts que més o menys regeixen aquest partit es deuen haver adonat que la gent se'ls distreia, com en els moments avorrits de certs espectacles. I per desvetllar l'atenció absent de la gent que començava a ignorar-los, de pocs senyals de vida que daven, han repetit el truc que fa un any els resultà eficaç: cercar una víctima per als seus atacs.

Ja és tot un programa de govern.

C. R.

MIRADOR INDISCRET

El nostre número d'avui

En acabar-se l'estiu passat, anunciàvem el nostre projecte de publicar un número de dotze pàgines cada mes. Encara que el passat desembre, en lloc d'un en publicàrem dos, com que el primer número de febrer ha d'ésser extraordinari per obligació, per escaure's en tal data el nostre quart aniversari, no hem volgut deixar els nostres lectors tant de temps sense un número de dotze pàgines, tant més que la quantitat de publicitat d'aquest feia difícil encabir-la en un número ordinari.

A ésser presa a darrera hora aquesta decisió, és degut que sortim al carrer avui amb unes hores, només unes hores, de retard, cosa que els nostres lectors excusaran ja que ha resultat en benefici d'ells.

Sants innocents

Quan el senyor Joan Mestres entrà a l'administració del Liceu per a fer-se càrrec de la temporada d'enguany, es trobà tancada la porta del despatx principal. Un rètol deia: «*Despacho del empresario señor Rodés*». No fou possible de trobar enlloc la clau del despatx. Hom intentà telefonar, però la previsió de l'empresari fracassat havia fet desconnectar el telèfon! Calgué installar-lo de nou.

El senyor Rodés devia creure que havia organitzat tot un boicot al règim i a l'art líric. Déu el faci bo i li tregui del cap les aficions a fer d'empresari.

Glòries domèstiques

A l'hora de posar unes òperes catalanes en el cartell de la temporada del Liceu, hom s'ha adreçat, entre altres, a l'eminent mestre Morera. Aquest senyor exigí una petita condició per a donar l'autorització: que les seves obres no fossin interpretades per artistes catalans!

Davant del patriotisme abrivat del mestre Morera, els directors de la companyia s'han vist obligats a prescindir del seu nom. Seria llàstima que les generacions futures es perdessin aquest gest de l'autor de *La Santa Espina*. Per això el donem a la publicitat.

[illegible]

Es diu que els mossos d'Esquadra tenen la misssió de vigilar en forma dissimulada tothom que surt del Parlament, ja que s'ha donat el cas que, en pocs dies, han desaparegut del lavabo més de mitja dotzena de tovalloles, i segons es parla, són molts els dies que aquestes apareixen completament brutes, per haver-s'hi, algun diputat, eixugat les sabates.

Potser caldrà demanar que es nomenin d'ofici un parell de cirabotes que prestin servei gratuit al Parlament. Hi guanyarem tots.

El Danton dels diumenges

El diumenge de l'incendi d'«El Siglo», el diputat Joan Casanoves, cap a les cinc de la tarda, ja tornava a ésser davant l'edifici sinistrat, explicant a quatre periodistes com el servei de bombers no havia fallat en cap detall.

—*Hagan el favor de circular*!—digué un guàrdia d'assalt.

—*Yo, no*!—saltà Joan Casanoves.

—*Pero, hombre*...—insistí el d'assalt.

—*Le digo que yo, no! Y todos estos están muy bien conmigo* — afegí Casanoves assenyalant els seus companys.

Què va haver dit! El d'assalt es retirà i Joan Casanoves, al cap de poca estona, ja es passejava amunt avall voltat sempre de dues dotzenes de curiosos que s'havien filtrat i que havien trobat un protector tan ben plantat i decidit.

—Ja una altra vegada, essent alcalde accidental, em va passar el mateix — els anava explicant Joan Casanoves.

Un ministre a punt d'ésser detingut

En el primer any de la República, quan la vaga revolucionària del setembre i els trets del carrer de Mercaders, el diminut ex-conseller Vidal-Rossell, acompanyat dels sindicalistes Foix i Clara, va ésser invitar a circular, trobant-se aturat, amb els seus acompanyants, en la plaça de la República.

En Foix i En Clara, ferrenys, no es movien tot dient als guàrdies que ells tenien perfecte dret a aturar-se allà on els semblés.

En Vidal-Rossell no deia res, tot pansit. Un moment que els guàrdies parlaven amb En Clara, l'aprofità En Vidal-Rossell per dir a En Foix:

—I si els digués que sóc ministre...

—No f... !—saltà En Foix—. Aniríem de cap a la Prefectura!

En Valls i Taberner lerrouxista?

En una reunió de la Comissió de Pressupostos i en plena discussió de les partides, en arribar a la d'Assistència Social o Beneficència, s'entaulà un viu debat sobre la paga de les dides de la Casa de Caritat i de les monges.

A En Valls i Taberner li sabia greu que les monges cobressin menys que les dides.

I no hi havia manera de convèncer els representants de la majoria. En Valls i Taberner, al llarg de la seva intervenció i quan ja semblava que tot era perdut, va trobar el gran argument.

—Amics—digué—, i si convertíssim les monges en dides?

Sembla un argument lerrouxista, refinat.

Els hereus escampa

Encara una altra indiscreció sobre les reunions de la Comissió de Pressupostos.

En Vidal i Guardiola criticava el deutè de la Generalitat. Algun dels membres de l'Esquerra digué que ja venia de l'antiga Mancomunitat. En sentir això va intervenir, ràpid com un llamp, el senyor Vallès i Pujals.

—Es que nosaltres—va dir—no ens volem carregar aquesta responsabilitat!

—No sou els hereus...?—va iniciar una veu.

—Sí! De Prat de la Riba!—van cridar tres veus a l'unison, com si un ressort automàtic les hagués engegat.

Els nostres oradors

En un dels autòmnibus de la línia Barcelona-Martorell, uns passatgers parlen del diputat Riera, alcalde que fou de la darrera població.

Un d'ells se les promet felices amb els discursos que n'espera.

—Figureu-vos — diu — que amb motiu d'inaugurar-se la urbanització d'una plaça de Martorell, el senyor Riera, que llavors era alcalde, adreçant-se als alumnes, d'ambdós sexes, de les Escoles municipals, els digué: «El record d'aquesta festa serà inesborrable per a aquests infants i aquests *infantes*...»

D'entre els oients, algú insinua que a una relliscada tothom hi està exposat. El relator martorellenc, tossut, respon que a una sí, però que dues ja és massa. I n'explica una altra, del mateix discurs, quan el senyor Riera, referint-se a tots els allà presents, els diu: «...i també a vosaltres, a tots els que esteu aquí de *cos present*...»

Propaganda

Un amic nostre que s'havia de casar, va rebre, pocs dies abans, una carta escrita a màquina proposant-li els serveis d'un conegut restaurant, que per onze pessetes, propina compresa, li prometia un suculent banquet, el menú del qual acompanyava. La carta acabava així:

«Entre una frondosa arboleda, en medio de lindos jardines, al frente de un espléndido panorama y delante de exquisitos manjares puede usted terminar su enlace como todo una poesía.»

Els grans èxits periodístics

El que anem a relatar s'esdevingué ja fa temps, molt temps. Paquito Aldaz publicava a *El Diluvio* una col·lecció d'intervius amb personalitats, a propòsit d'uns conflictes socials. I heusací que l'elegant repòrter tingué el magnífic acudit d'anar a visitar el senyor Cambó. Li costà veure'l, però a la fi, després d'una antesala d'un parell d'hores, aconseguí trobar-se front a front amb l'illustre amic de *La Veu*.

—Vostè dirà.

—Servidor de vostè sóc repòrter d'*El Diluvio*, i he vingut per preguntar-li què opina vostè de...

—Va d'interviu?

I mentre pronunciava aquests darrers mots, el senyor Cambó posà mà al pulsador d'un timbre i immediatament aparegué el secretari de torn.

—Acompanyi el senyor fins a la porta— féu el cabdill de la Lliga, sense experimentar la més lleu emoció.

D'ençà d'aquella feta, l'admiració que l'Aldaz sentia pel senyor Cambó, s'assegura que es transformà en una veritable idolatria.

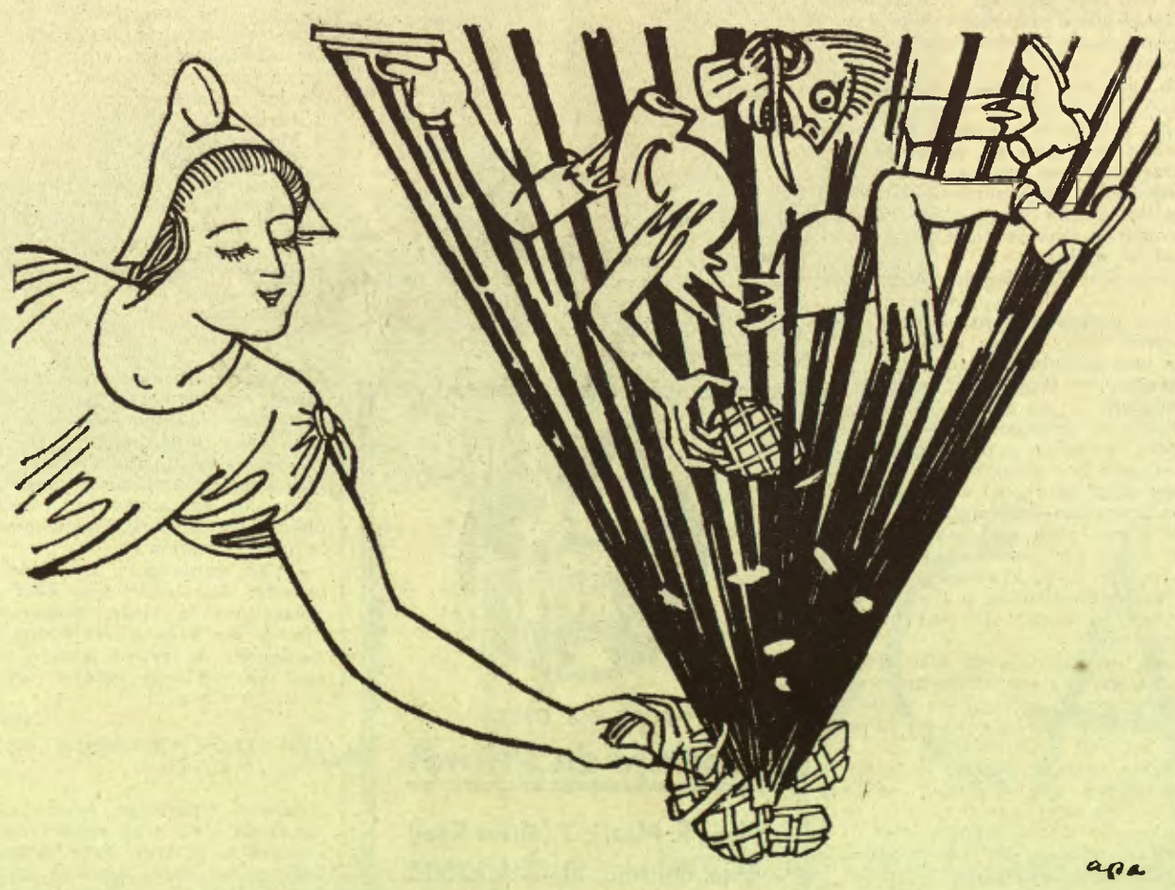

La República els ajudarà a encendre la metxa

MÚRCIA, EXPORTADORA D'HOMES (1)

Un perill de la immigració : el tracoma

Un crit d'alarma

Els efectes de la immigració murciano-almeriana són diversos, i avui entrem a tractar-ne un dels més cabdals. Sobre la importància extraordinària de la qüestió que volem tractar avui, a penes en parlarem ; procurarem que es desprengui de l'exposició objectiva dels fets, sense afegir-hi, per part nostra, gens de literatura.

Quan existeix un perill que amenaça la comunitat, hom, des dels diaris, crida l'atenció dels lectors i de les autoritats, sovint amb frases estereotipades. De vegades, hom invita a desesperar-se i tot ; però, generalment, no es passa d'aquí, i tot torna a quedar com abans.

Potser la nostra ambició és massa alta, ja que pretenem cridar l'atenció de tothom, especialment dels que tenen l'obligació de posar-hi remei, sobre un gros perill, dels més efectius que puguin amenaçar Barcelona. No pretenem arranjar res, sinó només explicar el que hem vist.

Si, acabada la lectura, algú sent velleïtats de treure conclusions de la nostra exposició, potser estarà d'acord amb un prestigiós salamanquí — és interessant de fer constar la seva naturalesa —, resident a Barcelona, quan diu que per ara som l'únic país civilitzat que veu amb indiferència els perills de diversos ordres que comporten les envestides immigratòries incontrolades i contempla amb la inexpressió de l'esquizofrènic, com cada dia minven les peculiars característiques racials, econòmiques, socials, morals, etc.

El tracoma

Alguna vegada, en aquesta sèrie d'articles, hem parlat del tracoma. Caldrà fer-ho ara extensament perquè hom sàpiga en què consisteix un perill d'ordre sanitari davant del qual regna una indiferència absoluta. Més endavant, parlarem d'altres perills, també d'igual origen que aquest, i també acollits amb una indiferència per l'estil.

«Què és el tracoma?» Si proveu de fer aquesta pregunta a unes quantes persones — que no siguin metges, naturalment —, segurament la resposta més científica que obtindreu serà que potser es tracta d'una malaltia del bestiar, contra la qual lluiten els agro-pecuaris. I podria molt ben ésser que mentre s'inicia aquesta conversa vaga, us passés pel costat un tracomatós tan característic que, com a material d'ensenyament, faria l'alegria d'algun catedràtic de la Facultat de Medicina. En els darrers dos mesos, durant els quals m'ha interessat de fer aquesta observació, ha estat raríssim el dia que no he vist pel carrer un tracomatós, almenys (i cal tenir en compte que molts d'ells no poden ésser reconeguts sinó sota la mirada de l'especialista oftalmòleg), i parlo del carrer en general, no dels nuclis d'immigrats, on gireu el cap per on vulgueu, que de tracomatosos en trobareu molts més.

Unes engrunes de Medicina, si us plau

Bé caldrà dir alguna cosa, doncs, sobre què és el tracoma, sense pretendre escriure un article mèdic, cosa de la qual em declaro incapaç.

Sàpiga el lector que si posseeix unes pestanyes llargues — que potser són el seu orgull —, però amb els pèls un xic mal distribuïts, té més probabilitats que un altre, no tan afavorit en aquest aspecte per la naturalesa, de contraure el tracoma.

Aquesta malaltia — també anomenada conjuntivitis tracomatosa, oftalmia d'Egipte, o simplement granulacions — consisteix en una inflamació progressiva de la part interna de les parpelles, d'evolució crònica i fortament contagiosa. La seva evolució és lenta — pot durar mesos i àdhuc anys —, sense que el malalt s'adoni que és tracomatós i que pot contagiar d'altres persones.

La inflamació, que comença arran del naixement de les pestanyes, envaeix progressivament la mucosa palpebral i arriba a formar unes granulacions, plenes d'una mena de pus. En aquest avanç, les granulacions arriben a envair el cartílag tars, cosa que provoca la caiguda, característica, de la parpella superior. La secreció es fa cada dia més abundant — i com més abundant, més probabilitats de contagi —, la infecció s'estén a la còrnea (el blanc de l'ull), que s'ulcera, i després es cicatritza, amb la conseqüent retracció cicatricial, sobrevé estat irritatiu de la pupilla, amb els consegüents trastorns de la visió, i el malalt pot arribar a la ceguesa absoluta.

El curs de la malaltia és llarg, però implacable, tant més que arribada a segons quin període, l'afecció ja no és completament guarible. Afegiu, per acabar aquesta sumària descripció, que el tracoma ben poc sovint deixa de presentar complicacions. I, pel que fa a l'objectiu perseguit amb aquestes ratlles, constatem el més important :

E[illegible]coma és terriblement contagiós

M[illegible] més contagiós que la lepra. La ciència no ha arribat a saber quin és l'agent productor i transmissor del tracoma. El que sap ben bé, és que aquesta malaltia es propaga per contagi, el vehicle del qual és la secreció ja esmentada. La transmissió de la infecció no es fa mai per via aèria, sinó directament o indirectament per les mans embrutades de secreció, o per l'ús comú d'objectes domèstics infectats.

Els murcians i almeriencs creuen que aqueix mal prové de l'espart i del treball a les mines. Llegenda sense fonament. Es cert que a La Unión (on hi ha unes mines cèlebres) és un dels llocs on es veuen més tracomatosos, més que a Lorca encara ; però això és degut a la vida miseriosa d'allí, i és constatat que la misèria és enormement afavoridora del tracoma. La manca de condicions higièniques i de netedat, afegides a la ignorància i la indolència, escampen la malaltia.

Veient per Múrcia gran quantitat de criatures tracomatoses, hom arribarà a pensar si el tracoma és hereditari. Res d'això ; la naixença en una família tracomatosa, desconeixedora de la higiene, explica prou l'extensió d'aquest flagell, propi dels països poc alts i pobres.

La lluita contra el tracoma

A tot arreu on el tracoma castiga els habitants, ha començat una lluita contra ell. A Egipte — on és endèmic — i a Turquia, s'ha emprès una gran ofensiva. A Espanya, a la regió emigratòria murciano-almeriana, ja es fa alguna cosa : installació de dispensaris, propaganda oral i escrita ; però els resultats són, per ara, migradíssims. Ja fa temps, perquè el tracoma no es propagués entre la tropa, se'l declarà eximent del servei militar. Són molt pocs els habitants de la regió esmentada que van a servir ; la majoria perquè són tracomatosos des dels primers dies de la seva vida ; d'altres perquè se l'encomanen expressament per estalviar-se el servei militar.

Quan s'inicià l'avui extingida emigració murciana a Amèrica, les repúbliques sudamericanes s'estremiren davant el perill del tracoma. Gairebé totes, sense previ acord, coincidiren a impossibilitar l'entrada de l'individu tracomatós o simplement pretracomatós. L'emigrant ja era revisat al consolat, en sollicitar el passaport, i sofria un examen rigorós en arribar a port. En ésser-li descobert el més lleu símptoma, era reintegrat al seu punt d'origen. El rigor en aquesta qüestió era tan extremat, que s'explica el cas d'una dona que fou retransmesa des de Cuba per tracomatosa i quan es tornà a trobar a la Península resultà que només havia desembarcat a Cuba amb els ulls vermells i irritats de tant plorar durant la travessia.

A Barcelona, en canvi, cada dia, sense que ningú s'hi amoïni, ens arriba tracoma en tots els seus graus, curosament conservat als ulls d'immigrants que baixen d'un transmiserià, un tren o un vaixell.

De la mateixa manera que no és sabut el cens d'immigrats que vivotegen en la nostra ciutat o els seus ravals, també és impossible d'escatir d'una manera més o menys exacta el nombre de tracomatosos. La majoria d'ells, a més a més, són tan reacis a posar-se en tractament, com els gitanos a deixar-se vacunar. Quan es decideixen a anar a un dispensari, és quan ja no hi veuen ; o bé, després d'anys i anys de molèsties, ja res no els importa.

Quants tracomatosos hi ha a Barcelona?

Els especialistes asseguren que els tracomatosos existents a Barcelona han de xifrar-se per milers. Potser aquest nombre semblarà exagerat als que no n'han vist d'altres que els que escampen supuració pel districte cinquè i àdhuc per la Rambla, tot venent dècims de la rifa, diaris, o demanant caritat. Però el que hagi donat un tomb pels camps de concentració d'immigrats — Santa Coloma de Gramanet, Hospitalet, La Torrassa, etc. —, no tindrà la xifra per gens exagerada.

Habitant de La Torrassa, amb tracoma benigne (Foto Barnapress)

Tenint en compte que el tracoma sotmès a tractament minva la seva força contagiosa, caldrà dividir els tracomatosos en dues menes : els que van al dispensari i els que no hi van, cada una de les quals mereix una qualificació moral diferent. Basta un tracomatós en una fàbrica, escola, caserna, o casa de rellogats, perquè el mal s'escampi.

Podríem citar els casos repetits d'haver-se hagut de tancar escoles (darrerament el grup escolar anomenat Ferrer i Guàrdia), perquè la infecció havia engrapat tots els alumnes. Podríem acumular dades de cada un dels escassos dispensaris que hi [illegible] a Barcelona i la tasca que hi [illegible]abdellen uns quants metges [illegible] bregats. Podríem citar casos [illegible] d'abordó, com el d'alguns cobradors de tramvies i d'autòmnibus, que, amb dissimuladores ulleres negres o sense, a canvi d'uns cèntims donen un bitllet del vehicle i unes probabilitats de contagi. Però això fóra inacabable.

Creiem preferible cenyir més la nostra exposició de fets i donar unes quantes dades d'un dels pocs dispensaris que combaten el tracoma : el de l'Hospital Clínic.

Unes dades

No reproduirem les xifres absolutes i els tants per cent que tenim a la vista en aquests instants. Només cal dir que en el llibre-registre on s'apunten les dades relatives als malalts assistits al dispensari esmentat, a cada fulla hi ha un encasellat que s'encapçala així : «Naturalesa. Província». Doncs bé ; de bon començament, a dalt de la columna, hi ha la paraula «Múrcia», i a sota una rastellera de guionets o de cometes, que interromp un altre nom : «Almeria», predecessor també d'una altra rastellera de guionets o de cometes. De tant en tant podeu llegir Barcelona, Tarragona, França (fills nascuts a França d'emigrants retornats del Midi).

En els llibres-registres dels anys 1925, 26 i 27, el nom de Barcelona hi és raríssim ; actualment, cada dia sovinteja més. La majoria de vegades això vol dir que es tracta d'un murcianet nascut a Barcelona, com es comprova mirant un altre encasellat de la fulla : «Filiació». Però, de vegades, cada vegada més, uns cognoms catalaníssims fan innecessari recercar la filiació del malalt.

I això fa la gravetat de la qüestió. Anys enrera, el tracoma era gairebé desconegut a tot Catalunya. Actualment, en l'any 1932, solament pel dispensari del Clínic han passat 42 tracomatosos barcelonins, fills de catalans.

A la sala d'espera del dispensari

L'hora hàbil és a partir de les sis, dia per altre. Sota la tènue flameta d'una llàntia dedicada a una imatge de Santa Llúcia, seu en bancs tan tristos com les parets, més d'un centenar de persones de mirada adormida, quasi opaca o vermellosa, de totes edats i sexes, més dones que homes, però més nens que nenes. Al costat de la dona tot just arribada a Barcelona — hi ha detalls reveladors —, hi ha la noia que ja duu mitges de color de carn...

El metge que amablement m'atén, em diu que no sap què l'empipa més, si el tracomatós acabat d'arribar amb el fi de curar-se, o el que ja fa anys i anys que és a Barcelona i fins ara no se li acut de sotmetre's a tractament.

He assistit a la cura de més de cent tracomatosos que van al dispensari un cop per setmana. La cosa és ràpida, com correspon a gent entrenada. Els malalts fan cua, al cap de la qual n'hi ha un d'assegut amb el cap alçat sota una làmpara potent, oferint els seus ulls inflamats. El metge, amb una lleugeresa dactilar sorprenent, amb els dits d'una sola mà gira al revés la parpella del malalt com si fos la bossa d'un pop ; després aboca a aquell ull vermell unes gotes d'uns flascons de colliris que té a l'abast de la mà ; finalment, passa un escuradents l'extrem del qual és embolicat en cotó fluix, i deixa anar la parpella girada, que cau fent un petit espetec. Mentre el malalt tractat s'alça i s'asseu el següent, el metge es renta les mans.

Acabada la cua, compteu els escuradents que rom[illegible]actes sobre la vitrina, i rest[illegible]s de la quantitat que cada dia en deixa preparats la monja : cent cinquanta, i obtindreu el nombre de malalts que s'han presentat a curar-se.

Un carnet, per què no?

Gairebé ens sortim del nostre propòsit, merament expositiu. Però no volem passar per alt de parlar d'una mesura que, segons un oftalmòleg, s'hauria de portar a terme. Consistiria a obligar tots els tracomatosos, per a obtenir treball o conservar-lo, a exhibir un carnet en el qual els dispensaris enganxarien segells acreditatius del dia en què foren assistits. No posseir el carnet, o no tenir-lo en regla, equivaldria a no voler-se sotmetre a tractament, i, per tant, a ésser bandejat de tot arreu.

Però aquest procediment no evita el pretracomatós. Potser caldria proveir de carnet tots els passatgers dels transmiserians a llur arribada a Barcelona.

Una qüestió connexa

Per la seva relació amb l'anterior, ja que també és un tema sanitari, no podem deixar d'encetar el de l'hospitalització del contingent immigrat, tema vast que podria pendre les proporcions de tot un article.

Parlem només de l'Hospital Clínic, més afavorit pels immigrats que el de la Santa Creu. Al Clínic s'hi alliten més malalts de Múrcia i Almeria juntes que de tota la província de Barcelona.

Seguint aquest camí, vindrà dia, un cop traspassats tots els serveis, que Catalunya tindrà casernes pròpies amb policia pròpia, tribunals propis amb jutges propis... i hospitals propis sense malalts propis.

No volem usar gaire les xifres ; diguem que les sales més plenes d'immigrants són les d'Oftalmologia (ulls), Infància i Obstetrícia (parts). En aquesta darrera, la meitat de les malaltes són de la regió murciano-almeriana.

Mentre ho comprovo a les planes del llibre-registre, passa un intern amb una palangana, dintre la qual plora un murcianet que només té deu minuts d'edat. L'intern diu, sorneguer :

—Juraria que Mazarrón és una de les poblacions més grans d'Espanya, a jutjar per les dones d'allí que vénen a parir en aquesta sala...

* * *

En fi, vull acabar amb una anècdota eloqüent, ocorreguda el passat setembre a un metge de la Beneficència municipal, que fou cridat urgentment a un domicili per tal de visitar un malalt greu. El facultatiu hi corregué com un llamp, i mentre es palpa les butxaques per comprovar si ha oblidat algun estri, l'home que li ha obert la porta exclama :

—*¡Ah, caramba ! [illegible]sté viene por Lui, mi cuñado. Pue tendrá que hacer el favor de volver por la tarde, porque el coche de Murcia no llega a Hospitalet hasta pasao mediodía. Si hemos avisao es porque la otra ve tardaron ustedes unas horas en venir, y claro...*

Carles Sentis

(1) Vegi's els números 195 a 198, 201 i 204 de Mirador.

Aquest reportatge sobre la immigració murciana i els seus efectes més immediats i vistents, acabarà amb l'exposició d'unes interessants dades sobre la delinqüència infantil i un esbós de la vida en altres nuclis de població, d'ací i del Sud de França.

TRAMVIES DE BARCELONA, S. A.

En el sorteig verificat avui per a l'amortització de 1,420 Obligacions 6 per 100, emissió 1925, d'aquesta Societat, han resultat amortitzades les següents :

SORTEIG N.º 3

570 *Obligacions de l'emissió de 15 d'octubre de 1925*

141	a	150	17,561	a	17,570
731	»	740	17,651	»	17,660
1,891	»	1,900	17,801	»	17,810
1,941	»	1,950	19,161	»	19,170
3,401	»	3,410	21,111	»	21,120
3,471	»	3,480	21,371	»	21,380
5,011	»	5,020	21,811	»	21,820
5,361	»	5,370	22,111	»	22,120
6,221	»	6,230	22,321	»	22,330
6,401	»	6,410	22,691	»	22,700
[illegible]	»	[illegible]	[illegible]161	»	23,170
7,351	»	7,360	25,401	»	25,4[illegible]
7,531	»	7,540	25,6[illegible]	»	25,690
8,531	»	8,540	27,841	»	27,850
8,551	»	8,560	28,561	»	28,570
8,951	»	8,960	29,241	»	29,250
8,991	»	9,000	31,371	»	31,380
9,631	»	9,640	31,961	»	31,970
10,681	»	10,690	33,281	»	33,290
11,241	»	11,250	34,051	»	34,060
12,451	»	12,460	34,591	»	34,600
13,521	»	13,530	35,691	»	35,700
13,811	»	13,820	35,741	»	35,750
13,851	»	13,860	36,581	»	36,590
14,621	»	14,630	37,441	»	37,450
15,251	»	15,260	37,991	»	38,000
16,561	»	16,570	38,811	»	38,820
16,631	»	16,640	38,981	»	38,990

850 *Obligacions de l'emissió de 30 de desembre de 1925*

40,191	a	40,200	68,711	a	68,720
40,531	»	40,540	68,821	»	68,830
41,001	»	41,010	70,411	»	70,420
42,281	»	42,290	70,531	»	70,540
42,901	»	42,910	71,261	»	71,270
44,331	»	44,340	72,611	»	72,620
44,641	»	44,650	74,671	»	74,680
44,771	»	44,780	75,981	»	75,990
45,011	»	45,020	76,731	»	76,740
47,901	»	47,910	78,101	»	78,110
48,311	»	48,320	78,521	»	78,530
48,871	»	48,880	78,651	»	78,660
49,501	»	49,510	78,881	»	78,890
51,471	»	51,480	79,061	»	79,070
52,051	»	52,060	79,161	»	79,170
52,161	»	52,170	80,031	»	80,040
52,201	»	52,210	81,761	»	81,770
52,251	»	52,260	83,991	»	84,000
52,531	»	52,540	84,121	»	84,130
53,001	»	53,010	84,771	»	84,780
53,491	»	53,500	84,801	»	84,810
53,711	»	53,720	85,481	»	85,490
54,031	»	54,040	87,481	»	87,490
54,131	»	54,140	89,411	»	89'420
54,681	»	54,690	89,631	»	89,640
54,911	»	54,920	89,911	»	89,920
55,781	»	55,790	90,221	»	90230
55,791	»	55,800	93,531	»	93,540
56,291	»	56,300	93,791	»	93,800
57,651	»	57,660	95,281	»	95,290
60,181	»	60,190	95,301	»	95,310
60,901	»	60,910	95,711	»	95,720
61,431	»	61,440	96,221	»	96,230
61,541	»	61,550	97,231	»	97,240
62,081	»	62,090	97,301	»	97,310
64,131	»	64,140	97,551	»	97,560
65,281	»	65,290	97,911	»	97,920
65,551	»	65,560	97,981	»	97,990
65,641	»	65,650	98,351	»	98,360
66,231	»	66,240	99,661	»	99,670
66,301	»	66,310	99,711	»	99,720
67,121	»	67,130	99,891	»	99,900
67,721	»	67,730			

A partir del 1.er de febrer de 1933, es procedirà al pagament del capital de les dites Obligacions, a raó de 500 pessetes cada una, deduint pessetes 14'20 pels impostos del Tresor.

Dit pagament l'efectuaran les següents cases de Banca:

A Barcelona : S. A. ARNUS-GARI i BANCA MARSANS, S. A.

A Madrid : BANC INTERNACIONAL D'INDUSTRIA I COMERÇ i BANC DE BISCAIA.

A Bilbao : BANC DE BISCAIA.

A València : BANC DE BISCAIA.

Barcelona, 29 de desembre 1933

El director general
ALFRED ARRUGA

TOTS ELS DIES
Garrafa de Priorat
Plaça F. Macià, 3 (abans Real)
Rbla. del Mig, 19 - Tel. 22503

L'APERITIV

"Sahara-Níger". — Amb aquest títol tan suggestiu, Nicolau Maria Rubió acaba de publicar un llibre que ha tingut l'amabilitat de trametre'm. Es curiosíssim el cas de Nicolau Rubió. Jo fa molts anys que el conec, i per la seva figura, pel seu aire peculiar, per la seva manera ponderada i continguda de portar el volant de les converses i el tracte de la gent, Nicolau Maria Rubió sembla l'home menys apte, sembla l'antípoda d'allò que podríem dir-ne un assassí de lleons, tant si us l'imagineu amb la barba cargolada i la mitra d'un Nemrod, com amb les ulleres i la dentadura i el bigoti atapeït d'un Roosevelt, i amb les calces de vellut d'un Tartarí. Nicolau Rubió sembla un home enemic d'aquell cop de culata que les escopetes donen al muscle, i molt més apte per mantenir intacte el plec dels pantalons, fixat en una butaca profunda i aclucant els ulls, mentre pels seus llavis se li escorren en una sordina gandula les més tendres paradoxes. Posats a exagerar, podríem convenir que un dia Nicolau Rubió es decidís a fer una caminada i fes caure quatre plomes a una perdiu de les que baden, però posant-hi molt poca passió i fent-ho gairebé per compromís. El que no podríem imaginar mai és que Rubió fos un caçador d'altura i de risc, que pel gust d'encarar-se amb un hipopòtam, o per la voluptuositat de foradar el ventre d'un cocodril o escapçar les banyes decoratives d'un antílop, arribés a passar penes i treballs i perills veritables ; que es punxés la pell per evitar el paludisme africà o la malaltia de la son, que aguantés temperatures inhumanes, i sobretot que fes aquesta darrera seva gran aventura de travessar el Sahara, en un camí que a cada punt s'ensorra o es distreu, i que va menjant amb pena quilòmetres i quilòmetres, sense veure una maleïda herba ni una gota d'aigua, ni un lloc on despatxin un roquill de beguda, que jo m'imagino que ha d'ésser la cosa més desagradable amb la qual es pot trobar una persona civilitzada que s'estimi una mica.

El més curiós de Nicolau Rubió consisteix, com ell confessa en el seu llibre, que aquestes aventures africanes li han produït, com a tots els que s'hi dediquen, l'enyorament de la *brousse*. Es veu que un cop s'ha tastat la companyia del negre i de l'hipopòtam, un ja no se'n pot despendre així com així, i aquest enyorament de la selva és un dels motius de la vida de Nicolau Rubió. Passejant-se pel parc de Montjuïc, o treballant a la seva taula d'arquitecte, o projectant filosofies, jardins, inventant-se flors, conversant amb les senyores o duent el volant del seu cotxet, Nicolau Rubió fatalment troba una insuficiència a la vida, i ell que té l'aspecte del sedentari, del conservador i de l'antiaventurer, resulta que va somiant en rius en els quals tots els reflexos del tròpic no són capaços d'esborrar-ne la visió dramàtica d'un negre mort entre els ullals d'un cocodril.

A més a més, Rubió no sols de les seves aventures n'ha fet un goig propi, sinó que l'ha fet extensiu a les seves amistats, publicant aquestes obres interessantíssimes. El seu primer llibre de la jungla, *Caceres a l'Africa Tropical*, ja va ésser celebrat i comentat per mi, com un dels llibres més intelligents i més interessants que s'han escrit en aquesta darrera època. Ara *Sahara-Níger*, més que un llibre de grans caceres, és un llibre de gran emoció. L'emoció d'anar a la bona de Déu, d'una manera gratuïta, i només que per un pur esplai de l'esperit, travessant la sorra del desert dins d'un camió, esperant a cada moment un imprevist o una catàstrofe. Aquesta emoció és explicada *more geometrico*, sense gens de literatura, sense escarafalls, ni esgarips patètics, amb aquella simple i delicada naturalitat dels clàssics que no volen atabalar amb imatges la importància dels fets.

En aquest aspecte, el llibre de Rubió, la sensació directa que dóna dels paisatges i dels estats d'esperit, és una meravella. Rubió usa l'humor i la ironia amb comptagotes, dosificant aquests efectes literaris només que per tenyir pàllidament la cinta precisa i claríssima de les paraules. De tots els escriptors del nostre país, Rubió potser és el més contingut, i ho és probablement per la preocupació que ell té davant de la literatura : la de reproduir aquella manera dels antics, que havien viscut fets importants o havien realitzat grans coses, i després planerament les explicaven sobre el paper, amb aquell to pur i sense pretensions d'un home que parla amb els seus amics. L'estil de Rubió és una cosa així ; és a més a més un estil net, pelat, elegant, sense grops i sense greix, un estil que fa pensar en la ploma del naturalista Buffon.

Jo li agraeixo molt el gust que m'ha proporcionat llegint el seu llibre, perquè no penso mai anar a caçar a l'Africa, però els llibres de caceres, de viatges i de perills llunyans són els que em diverteixen més, i en aquest cas el goig es multiplica perquè el protagonista és un home de carn i ossos amb el qual puc conversar i pel qual sento una gran simpatia.

Josep Maria de Sagarra

SOCIETAT TRAMVIA DE BARCELONA, EIXAMPLE I GRÀCIA

En el sorteig d'Obligacions 5 per 100 d'aquesta Societat, celebrat el dia 31 de desembre de 1932, han resultat amortitzades les dels números següents :

2	185	376	523	685	748
62	194	379	536	688	756
96	253	397	554	690	793
105	319	435	603	695	799
153	331	451	653	710	800
170	340	452	658	714	802
183	359	455	671	737	840
					844

Els senyors tenedors de les esmentades podran presentar-se al cobrament en les oficines de «TRANVIAS DE BARCELONA, S. A.», Ronda de Sant Pau, 43, qualsevol dia laborable de deu a dotze. Del valor nominal de cada una es descomptaran pessetes 4,20 per impostos legals.

Barcelona, 2 de gener 1933.

L'Administrador-delegat
Alfred Arruga

UNA SUGGESTIÓ

El foc de la Rambla

Que no ens atueixi tant la desgràcia, que ens llevi la facultat de pensar. Mentre, qui ha de fer-ho, medita la manera d'aminorar el desastre social que el foc d'«El Siglo» ha causat, sigui'ns permès als urbanistes de reflexionar sobre les runes fumants, de cara als nostres problemes.

Tothom sap que «El Siglo» tenia una part considerable de la responsabilitat en la congestió de la Rambla. Però donades les lleis i concepcions urbanes vigents, no es pot fer retret de cap mena als grans magatzems, d'aquest pecat de congestió. Fins al dia d'avui, els serveis de circulació tenen una jurisdicció limitada a la via pública. Han de lluitar amb els *efectes* del fenomen, sense poder intervenir-ne les *causes*. El senyor Vàchier no controla més que el carrer, que és com el llit d'un riu, però no pot posar mà a les fonts d'aquest riu, ni a les rieres afluents, ni, en fi, a tot allò que ocasiona realment les riades, els embotiments d'aigua i les inundacions. No podria posar el vet, en nom de la circulació, que fos edificat un gran cinema a la Rambla, el qual tant de tràfec suplementari hi ocasionaria. Cap urbanista no pot, de la mateixa manera, impedir, per molt que la circulació ho demani, que «El Siglo» torni a ésser reconstruït a la Rambla dels Ocells.

Potser la mateixa empresa dels magatzems té altres emplaçaments pensats. Però, si pensa reconstruir l'edifici de la Rambla, ningú no podrà oposar-s'hi en nom de la circulació. Podrà, sí, esperem-ho, aprofitar l'ocasió desgraciada del foc per intentar una millora de les condicions del tràfec en aquell lloc.

L'ocasió és ocell de pas, que els hàbils cacen al vol. No deixem escapar la que ara es presenta. Abans de l'incendi, cap dels projectistes que havien examinat el problema de la Rambla no podia gosar moure l'aliniació de la façana d'«El Siglo». Avui sí. Avui es pot proposar un eixamplament d'aquella secció de carrer en benefici de la circulació i de l'estacionament de vehicles.

Entre els dos edificis, relativament importants, de l'Acadèmia de Ciències (per altre nom, teatre Poliorama) i del Banc Hispano-Colonial, la façana del futur «Siglo» podria ésser reculada en quantitat suficient per permetre un parc de cotxes i llur maniobra i flux en condicions fàcils. Conjuntament, podria ésser obert, en forma de galeria, el pas de la Rambla al carrer de Fortuny, deixant així preparada la unió pel carrer d'En Xuclà eixamplat, fins al del Carme i futura plaça de la Virreina. Amb això, i una petita transformació dels passos de vehicles i peatons a la Rambla, l'escanyament Comillas-Betlem seria millorat.

El croquis que acompanya aquesta nota no vol ésser més que un esquema d'aquest conjunt de solucions. Es natural que, en un article periodístic, no sigui altra cosa. A més, molts dels aspectes d'aquest conjunt de solucions consten, ben estudiats en detall, en projectes que diverses entitats han formulat abans d'ara.

Suposant que la pressió dels interessos de la circulació faci recular la façana dels futurs magatzems, un altre problema es posa. Tindria prou lloc «El Siglo» amb el terreny que li quedi? I tot seguit, responc: Si no en tingués prou, heus ací que una ocasió se'ns presenta, també, per ésser caçada al vol. Es l'ocasió de fer el primer veritable gratacels de Barcelona. Direu que és una mania que vaig dur de Nova York, això del gratacels. Ja a l'Hotel n.º 1 de la Plaça d'Espanya (avui, amb gran satisfacció del meu esperit profètic, convertit en *Institució Francesc Macià*), vaig fer una torre de 50 metres d'alçada. Amb l'arquitecte Ramon Raventós tenim projectat el semi-gratacels (o grata-semicels, si voleu) que ha de bastir-se damunt del mercat de Sant Antoni. Potser és mania, però, en tot cas, compartida per molts de barcelonins. Tot el que es llevés a «El Siglo» d'extensió horitzontal, podria ésser-li concedit per l'Ajuntament en extensió vertical, com a cas singular, no previst per les *Ordenances* d'edificació. Així podríem arribar a un edifici de 50 ó 60 metres d'alçada en la seva torre central. No cal dir quin reclam fóra per al «Siglo» i com aquest compensaria l'empresa del major cost de l'edifici.

No vull fer més que llançar la idea, que un mal croquis, ràpidament fet, potser aclarirà. No feu cas de l'*estil*, modern o renaixement, d'aquest croquis. Tant se me'n dóna d'un estil com de l'altre. En les grans ocasions, com en aquesta tan dolorosa, les minúcies es moren. No és l'hora de fer l'histrió arquitectònic, sinó l'hora de construir.

NICOLAU M.ª RUBIO
arquitecte

Esquema de la reforma proposada

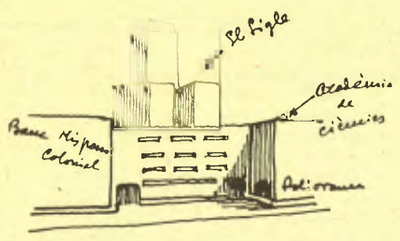

El gratacels

A PROPOSIT D'EQUILIBRI EUROPEU

Comentant Guglielmo Ferrero

Guglielmo Ferrero — que coneguérem ja fa molts anys, en iniciar la seva obra de sociòleg, i més encara d'analitzador dels esdeveniments contemporanis, que havia de portar-lo tan amunt en l'estima universal —, en un dels seus magnífics articles publicats en molts diaris, s'ocupa de l'equilibri europeu, en un sentit — i que ens perdoni l'eminent historiador — que no ens ha convençut gaire.

En efecte, Ferrero sosté que Europa ha pogut, al llarg d'un segle, de 1814 a 1915, mantenir el *statu quo* i, llevat de breus períodes gairebé excepcionals, evitar conflagracions, gràcies a un sistema d'equilibri el suport principal del qual era Rússia. Naturalment, la dels tsars; però encara que sigui la dels soviets, la Rússia d'avui és també un factor que no es pot negligir.

Si sobre els fets no es pot admetre una interpretació bilateral, perquè representen una realitat que no pot ésser alterada segons la pròpia sensibilitat, les apreciacions d'aquests fets entren al camp de la subjectivitat, i són per tant possibles de considerar segons el criteri personal i la pròpia mentalitat.

Dit això, a penes cal dir que la nostra opinió és conseqüència de la concepció que ens hem format de la història d'aquests darrers anys, en correlació amb els esdeveniments del passat, però no per això la creiem infallible. Certament Ferrero no es doldrà de la lliure expressió de les nostres idees, encara que en algun punt no concordin amb les seves.

Doncs, eix de la discussió: Rússia, suport enderrocat de l'equilibri europeu i actual estat de desequilibri com a conseqüència de la manca del factor rus en el concert internacional, per no dir en les maquinacions secretes de les cancelleries.

Segons aquesta tesi, Rússia hauria desplegat la seva acció decisiva decantant-se, segons els casos, de banda del més feble, que amb la seva força colossal, però no incommovible, venia a trobar-se en posició de superioritat político-militar; a Asia exercint una influència basada en el terror que infonia, per la potencialitat — més nominal que no pas efectiva — del seu exèrcit.

Entre els diversos exemples citats per Ferrero, hi ha el de l'ajut concedit pel govern de Petersburg, amb discreció, però poderós, als estats germànics, sortits econòmicament i moralment afeblits del Congrés de Viena. Aquest ajut hauria estat empès fins al punt d'encoratjar Bismarck en la seva tasca d'unificació d'Alemanya, i conseqüentment, de declarar la guerra a França per tal d'arrabassar-li l'Alsàcia i la Lorena.

En les seves *Memòries*, Bismarck fa ressaltar la lleugeresa amb què Napoleó III caigué en el parany posat per Berlín a fi de fer esclatar el *casus belli*, i això per no haver sabut justiprear la força de l'exèrcit alemany. Es evident que Alexandre, tsar prou intelligent, no podia ignorar el veritable grau d'eficiència a què havia arribat l'exèrcit alemany; i per tant la tesi que Rússia hagi estat sempre de la banda de les nacions més febles ens sembla sostenible només fins un cert punt. D'altra banda, quan, després, fou estipulada l'aliança franco-russa, no sabríem dir si era Rússia que volia unir-se a qui militarment i econòmicament era més fort que ella, o viceversa. Aquesta aliança, closa en 1891, fou volguda per Delcassé més amb finalitats morals que no pas militars. Es a dir, per no continuar en aquell isolament que Bismarck havia volgut crear hàbilment amb la complaent aquiescència del govern de Londres, contra França. Però si Petersburg sabé explotar en tots els sentits aquesta aliança, França no hi comptà mai massa; tanta veritat és això, que Delcassé trià dos homes d'alta vàlua, Cambon i Barrère, trametent-los, respectivament, com ambaixadors a Londres i a Roma per trencar el joc bismarckià i donar a França amistats, si no aliances, més segures i més eficaces que la russa. Els acords secrets que Cambon i Barrère — no sense haver hagut de superar greus obstacles, cal dir-ho — reeixiren a concloure entre París i els països on representaven França, foren els que decidiren la sort de la guerra. Si França hagués hagut de comptar només amb Rússia — àdhuc no tenint en compte la infame pau per separat de Brest-Litowsk —, no hauria calgut un nou Bismarck o un nou Moltke per fer cessar la guerra en unes altres condicions. Però ens sembla que la influència de Rússia a Europa tingué la seva prova de foc amb la famosa proposta de desarmament i de pau feta en 1909 pel tsar Nicolau, i que si provocà una Conferència a La Haia i la institució d'un coreogràfic, però inútil, Tribunal d'Arbitratge, no fou, tot i això, presa en seriosa consideració per cap govern.

Ferrero a la seva biblioteca

* * *

On, però, ens permetem de no compartir l'opinió de l'escritor italià és quan parla de l'acció russsa a Asia. Diu Ferrero que caigut l'Imperi rus, ha començat el desordre a Asia. Però al mateix temps Ferrero no pot no recordar que el cicló que assota Asia s'inicià ja fa més de vint anys, en 1908 amb la revolució turca, i en 1911 amb la xinesa. Doncs, quan Rússia encara tenia els tsars a Petersburg i l'imperi militar era intacte.

No sabem per què l'insigne historiador ha oblidat de recordar un factor predominant de la pèrdua de tot prestigi rus a l'Extrem Orient, com fou la guerra russo-japonesa, que demostrà que la definició de Rússia com un colós de peus de fang no era errònia, i al mateix temps féu conèixer al món l'existència d'un Japó refinadament civilitzat i poderosament armat. Encara que més o menys existent una influència de Rússia a Orient, les victòries japoneses no podien deixar de minvar el prestigi en què les poblacions grogues podien tenir el gran imperi veí. Apar evident, doncs, que no ha estat pas la guerra mundial el que ha provocat el caos a Orient, i que l'ordre no hi regnava pas per obra i virtut de l'espantall rus.

Sigui'ns permès, també, de remarcar que la penetració europea a Xina fou possible només per una llarga i pacientíssima acció descabdellada, ara pacíficament, ara militarment, per Anglaterra, perquè el Celest Imperi no volia absolutament cap contacte amb els *salvatges europeus*. Una única excepció — és curiós de notar-ho — havien fet, per als portuguesos, als quals havien dat alguna concessió. I la penetració russa seguí i no pas precedí l'anglesa. Sobre aquest punt, més que expressar opinions, es poden especificar fets fàcilment controlables.

* * *

Però, a quin equilibri es refereix l'illustre escriptor italià? Al polític o al geogràfic? Quant a aquest darrer, no ens sembla el cas de deturar-nos-hi llargament per demostrar que no existia, perquè tenim una Polònia esquarterada i dividida entre els russos, els alemanys i els austríacs; tenim una Alsàcia-Lorena segregada de la mare pàtria; tenim petites, però heroiques, nacions subjugades per l'àguila bicèfala de Viena; tenim centenars de milers d'éssers humans forçosament junyits al carro de Constantinoble... I sense un equilibri geogràfic, pot existir-ne un de polític? Artificiós, aparent, sí; però substancial i resistent, no. Tard o d'hora havia de rompre's; i s'ha trencat en les mateixes jornades del tràgic agost de 1914, quan de Berlín partí el crit de guerra; anà a trossos per les sales del palau de Versailles, per consentir un nou equilibri basat sobre criteris geogràfics i etnogràfics, i per tant més just, més comprensible i que hauria d'ésser infrangible.

El mal que corca avui Europa és degut, segons el nostre modest parer, a la manca de recíproca confiança entre els governs i a la formació de corrents hegemònics, absolutament en contradicció amb els temps en què vivim, i a la crisi econòmica que exerceix — com hem vist per la qüestió dels deutes envers Amèrica — una decisiva influència sobre la situació general.

Per nosaltres és més element d'equilibri la Rússia d'avui que estipula un pacte de conciliació i de no agressió amb aquella Polònia que els tsars torturaven i explotaven, que no pas *l'altra*, aquella d'abans de la guerra. Es la Rússia dels Soviets? Que se'ns perdoni si hem flastomat!

TIGGIS

Mai un cos de dona ha trobat millor agençament per a la seva bellesa que el d'aquestes joies construïdes amb la ciència del joier modern i l'instint de l'orfebre antic

J. ROCA

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les

Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PER AQUESTS MONS...

COSES DEL PETROLI

El conflicte anglo-persa

El telègraf ens diu que aquests darrers dies s'ha aguditzat un conflicte que, des de fa temps, existeix en estat latent entre Pèrsia i Anglaterra: la qüestió dels petrolis de la conca del Karun.

Pèrsia tenia la desgràcia de posseir jaciments petrolífers. Ara bé, com tothom sap, allà on n'hi ha, el petroli correspon de dret propi als britànics o als nordamericans. El de Pèrsia ha pertocat als anglesos. La poderosíssima Anglo-Persian Oil Company l'ha posat en explotació, ha construït una llarga tuberia des d'Ahvaz fins a Abadan, port proper del Golf Pèrsic, i en proveeix la flota anglesa i totes les regions de l'Oceà Indic i de l'Extrem Orient...

Com veiem, els interessos en joc són enormes. La magnitud del negoci és colossal i el mateix govern anglès hi és interessat sota diverses formes, com veurem.

Naturalment, els que es queden sense treure profit d'aquest tresor líquid són els propis habitants de la terra on es produeix. Els xas de la casa de Khadjar — l'últim dels quals, jove adipós que es passava la vida als camps de curses i freqüentant els indrets de plaer més celebrats de França, fou destronat en 1925 — van fer present dels camps de petroli als capitalistes anglesos.

Però ara el nou monarca persa reclama. Els anglesos, lògicament, no fan gaire cas d'aquestes reclamacions. Què és Pèrsia en comparació amb la reina de les mars, encara que el regne trontolli una mica?...

Però Pèrsia no es dóna per satisfeta i reclama a la Societat de Nacions. I així estan les coses.

* * *

Què obtindrà Pèrsia de Ginebra? No ens podem fer gaires illusions sobre el resultat de les seves gestions. Per què? Vegem-ho.

Mentre Anglaterra tingui força, no es despendrà mai del domini de les regions del Golf Pèrsic. Aquest és un camí importantíssim per a les comunicacions entre Europa i Asia. Sempre ho ha estat. Ja a principis de l'Era cristiana trobem el Golf Pèrsic constituït en base dels contactes amb l'Extrem Orient; en el segle IV hi veiem vaixells xinesos, i, des dels segles VII i VIII, perses i àrabs del golf comencen a freqüentar el gran imperi oriental.

En aparèixer els portuguesos a l'Oceà Indic, la importància del golf no havia disminuït. Els lusitans cuitaren a apropiar-se les seves bases más importants des del punt de vista comercial i marítim. S'establiren així a Ormuz i a altres ports costers des de principis del segle XVI, i, per tal de vigilar-ne l'entrada, ocuparen també Mascate, on romangueren fins l'any 1656.

Però ja a fi del segle XVI comencen els anglesos a interessar-se pel golf. Llur predomini a les mars s'iniciava aleshores, amb la reina Isabel — la «Reina Verge» com l'anomenen els britànics, potser per ironia... En 1581 l'anglès John Newberry fa el seu primer viatge a Pèrsia i Ormuz, la gran metròpolis portuguesa d'aleshores, on resideix durant sis setmanes. En 1583, vivament interessat per la seva expedició anterior, l'anglès tornarà, acompanyat, aquesta vegada, per tres dels seus compatriotes, mercaders també. Els portuguesos els empresonaren i els enviaren a Goa, la capital de l'imperi lusità de l'Orient, enorme i riquíssim encara aleshores, si bé ja en decadència.

En 1600 quedava fundada la Companyia Anglesa de les Indies Orientals, la qual assolí tan enorme importància que fins l'any 1858 administrà l'immens imperi de les Indies. Durant dos segles, expulsats els portuguesos, els seus mercaders trafiquejaren al Golf Pèrsic, amb l'ajut de llurs vaixells armats. Ja en 1619 l'agent de la Companyia prop del xa Abbàs el Gran havia estat autoritzat a obrir una factoria a Djask.

Des d'aleshores els anglesos han vingut a ésser els amos incontestats d'aquelles aigües i de les terres circumdants...

* * *

Però quina és la situació actual?

Avui les tres quartes parts del comerç del Golf Pèrsic estan en mans dels anglesos, els quals, durant la guerra, anaren més enllà, exercint de fet el monópoli en aquelles aigües. I tendeixen cada cop més a fer-ne un *mare clausum*, un mar tancat on només ells seran els amos.

No deixen sobre això lloc a dubte les paraules del célebre Lord Curzon, que fou virrei de les Indies fins l'any 1905 i que és un dels més alts exponents de l'imperialisme anglès. En el seu famós llibre sobre Pèrsia, publicat l'any 1892, hom pot llegir frases com aquesta, clara i concloent: «La bandera de la Union Jack flotant a l'extrem del pal de la Residència no és un va símbol del predomini anglès a Bushir

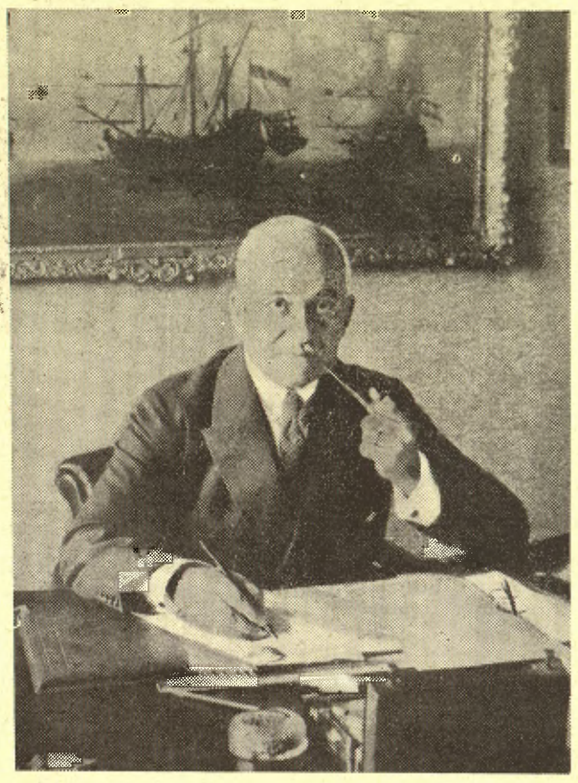

Sir Henry Deterding

(el port més important actualment que té Pèrsia al Golf). Els vapors que hi són ancorats són anglesos, fora de rares excepcions; les mercaderies que omplen els magatzems del basar són angleses o índies; la rúpia hi és tan promptament acceptada com el kran, si no millor. Més d'un persa haurà notat el contrast entre el magnífic cos de guàrdia del Resident anglès i la pàllida escolta del governador indígena.» I més enllà ens diu tota la importància que acorda al domini britànic en aquelles terres: «Jo consideraria la concessió a Rússia d'un port al Golf Pèrsic (aleshores la rivalitat entre els dos grans imperis, el marítim i el terrestre, estava al seu apogeu), per una potència qualsevol, com un insult deliberat a la Gran Bretanya, com un desig de ruptura del *statu quo* i com una provocació volguda a la guerra i acusaria el ministre britànic, culpable d'accedir a semblant rendició, com traïdor al país.»

* * *

Ara, al cap de quaranta anys, la situació d'Anglaterra encara s'ha tornat més ferma. I els seus interessos, ja tan grans, com veiem, en els temps en què escrivia Lord Curzon, han crescut insospitadament amb l'inici de l'explotació petrolífera. Penseu que els dos terços de totes les mercaderies sortides de Pèrsia en els dos últims anys corresponen al petroli... del qual els perses no treuen cap benefici! En canvi els célebres tapissos de Tauris — principal exportació abans — no representen més que la dècima part del total en l'actualitat!

Avui la veritable senyora de les terres perses del Golf Pèrsic corresponents a l'Irak Arabi és la gran companyia petrolífera, en la qual està interessat el propi govern britànic. A Abadan, població situada a la zona litoral de Pèrsia — una de les més tristes, àrides i tòrrides de la terra —, allà on termina la canalització, es troben les refineries, installades d'acord amb la tècnica més moderna. En suma, un negoci perfectament organitzat i vital, avui, per a Anglaterra.

Molt ens sorpendria que Pèrsia aconseguís alguna cosa, per ara, de les gestions que fa. La potència dèbil que té la desgràcia de posseir petroli a les seves terres i en veu una de més forta installar-se a casa seva per explotar aquella riquesa, ja no és mestressa dels seus destins...

El petroli és, per l'imperi persa com per molts altres pobles febles de la Terra, una riquesa maleïda.

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 72015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

LA LLUITA D'HOLANDA CONTRA EL MAR

L'assecament del Zuiderzée

Fa un cert temps, les agències telegràfiques trameteren la següent nova, curta però transcendental, referent a una de les obres més arriscades de l'enginyeria: «Ja està llest el dic de 30 quilòmetres que havia d'ajuntar la Frísia a l'Holanda i, en conseqüència, separar el Zuiderzée de la mar del Nord. De seguida començarà la construcció dels dics interiors que convertiran en *polders*, o terres més baixes que la mar, 228,200 hectàrees de la mar del Sud, la qual restarà reduïda a un petit llac.»

Empresa colossal per les dificultats tècniques que hom hagué de resoldre, per les despeses que involucra i pels resultats econòmics i polítics que determinarà en l'avenir d'Holanda, i també història suggestiva que demostra el fonament de la dita holandesa: «Déu va crear la mar i l'holandès les vores».

Si mireu un mapa d'Holanda, us adonareu de la topografia estranya que presenta la seva costa: al Sud, les illes que formen la Zelanda, allargassades d'Est a Oest en una planura d'aigües tèrboles, estuari colossal de la madeixa de rius presidits per l'Escalda i el Mosa; al mig, la terra ferma que és l'Holanda pròpiament dita, i al Nord un altre arxipèlag de típica figura.

La Zelanda, formada pels llots que arrossegaren els rius durant els primers milenis, constituí una regió continental molt poblada i opulent fins al dia 19 de novembre de 1421 que fou escomesa per una de les inundacions més terribles que ha sofert la Humanitat. L'endemà, 72 pobles restaren destruïts; 100,000 persones mortes; les encontrades inferiors, cobertes d'aigua i les superiors convertides en arxipèlag que els holandesos han hagut de defensar hora per hora. Avui encara, en dies de marea excepcionalment baixa, els pescadors contemplen al fons de les aigües properes a la vila de Domburg un temple romà que allí resta, com fita excelsa d'una ciutat d'Is que ha existit en la realitat.

El relleu de l'Holanda pròpia és més regular, gràcies a les dunes que, de tant en tant, estalvien de fer paret per a contenir la mar. Però els seus habitants no poden restar massa tranquils perquè la mar allí també ronca fent present que és l'amo i senyor i reclamen el seu tribut de llàgrimes i ruïnes. Davant de Katwijk, uns 15 quilòmetres més amunt de la capital, un altre temple romà s'embolcalla amb llençols d'aigua negrosa, recordant que la mar ha fet incursió destruint poblacions i engolint terres baixes.

Vers al nord d'Holanda s'estén un altre arxipèlag, les illes del qual s'allargassen de S. O. a N. E., formant un segment d'arc que es va alleugerint a mida que puja.

Aquestes illes també són producte d'una hecatombe pareguda a la que transformà la Zelanda.

En temps dels romans constituïen una llenca molt ampla de terra que unia l'Holanda a la Frísia. Darrera, s'estenia una regió pantanosa i, més ençà, el llac *Flevo* del qual fa esment Tàcit.

La mar del Nord batia incansable aquesta faixa de terra i alguna vegada aconseguí fer-hi trotar els cavalls afollits de les seves ones obscures, com l'any 832 que a la Frísia restaren destruïdes 2,500 cases i morts alguns milers de persones. Però la mar resistia, encara que a cada inundació el *Flevo* s'eixamplava i es circuïa de patimolls més extensos.

L'any 1177 una tempestat més forta que les anteriors trencava la faixa de terra i la mar del Nord barrejà les seves aigües, i les del *Flevo*. Durant el segle següent, les tempestats obriren altres freus, la banda de terra es convertí en una filera d'illes i a l'interior es formà un golf llarg i ample. Els holandesos anomenaren aquest golf *Zuiderzée*, la mar del Sud, per a distingir-lo de la mar del Nord, que seguia batent les illes novament formades.

Durant tota l'Edat Mitjana la situació dels holandesos fou terrible. La seva pàtria era flagellada contínuament per les avingudes dels rius i les sacsejades de la mar, i ells amb mitjans de defensa ben rudimentaris o nuls, havien de plorar llur misèria, exclamant, com més tard el seu poeta Da Costa: «O Neerlàndia! Molta aigua ha passat per damunt teu: la dels rius del migdia i la de l'Oceà del nord». Però els holandesos formen una raça feta a lluitar contra tota mena de perills.

Des del segle XVII que plantaven cara a la inundació i assajaven la construcció de dics. En 1480 ja fou conreat el primer *polder* a l'illa de Texel; en 1555 fou assecat el llac de Zipe, de 5,000 hectàrees, prop d'Alkmar, i, damunt el segle XVII, foren eixugats els llacs de Bemster, de Purm i de Schermer.

El molí de vent que bomba l'aigua dels *polders* i la puja als canals de desaiguament, ha esdevingut la nota característica del paisatge d'Holanda, font de poesia pels fills del país i embadaliment dels turistes arribats de tot arreu.

Passada la decadència del segle XVIII que es féu sentir també en les obres hidràuliques, vingué la florida del segle XIX, duta per les perfeccions de la mecànica.

Holanda, enriquida, es llençà a l'assecament del llac de Haarlem, obra considerable que durà de 1848 a 1855 i convertí en *polders* 180 quilòmetres quadrats d'aigua i patimolls.

En resum: des del segle XVI al XIX sortiren de sota l'aigua 380,000 hectàrees de terrenys pròspers i fecunds.

Però, simultàniament, la crescuda de les ciutats i la construcció de camins ha minvat de 55,000 hectàrees la superfície cultivable i ara la població d'Holanda, que és de vuit milions amb tendència accelerada al creixement, no cap en els 33,079 quilòmetres quadrats que són tota la superfície del gran petit país.

Durant el segle XIX, la riquesa pública d'Holanda ha crescut extraordinàriament; Amsterdam ha esdevingut un dels mercats més rics de diner i de joies i el promedi de riquesa individual holandesa és més alt, probablement, que en cap altra nació.

Paral·lelament, els progresos de l'enginyeria hidràulica — els holandesos van al davant d'aquesta branca de l'activitat científica — faciliten les obres mecàniques tingudes en altre temps per utòpiques.

Tots aquests antecedents són necessaris per a compendre com un poble es llença a

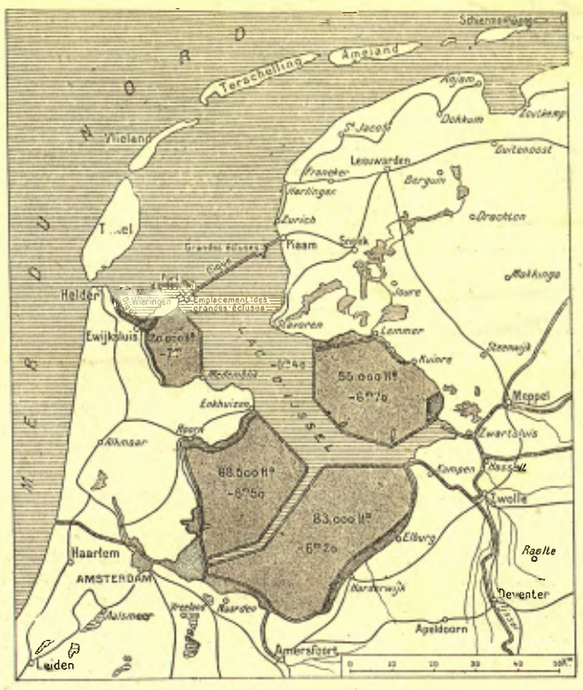

Pla de l'assecament del Zuiderzée

l'empresa titànica de fer retirar una mar del lloc que ha ocupat durant segles.

* * *

El *Zuiderzée* té 138 quilòmetres de llargada màxima, 87 d'amplada i una fondària que varia entre un i vuit metres.

En conjunt, forma un golf de 5,000 quilòmetres quadrats, en el qual resten disperses algunes illes i vessen diversos rius, el més gros dels quals és l'Issel. En les seves aigües hi viuen moltes foques i altres peixos que donen subsistència a uns milers de pescadors.

Hom parlà d'assecar el Zuiderzée l'any 1848 i l'any següent Van Diggelen presentà un projecte que consistia a tallar els freus que formen les illes de la mar del Nord i unir-les a la Frísia. La idea fou tinguda per utòpia, perquè els passos tenen molta fondària, els corrents que determinen són massa forts i les terres immediates, impròpies per al conreu, no pagarien l'excessiva despesa.

Finalment, l'any 1892 fou convertit en llei un pla de l'enginyer Lely, ministre del Waterstaat—el ministeri de l'Aigua, que a Holanda té una importància capitalíssima—, el qual projecte, amb les modificacions introduïdes posteriorment, l'any 1916, en què Lely era ministre per tercera vegada, i en 1918 i 1924, és el que ara s'està duent a terme.

Consistia a tapar el freu que separava l'illa de Wieringen—l'illa a la qual fou deportat el Kronprinz al començ de la postguerra—amb un dic de 2,500 metres de llarg, 90 d'ample i 7'50 d'alçada damunt del nivell de la marea, amb un replà, al cantó de dintre, de 30 metres per a fer-hi passar un tren de via doble i una carretera; un altre dic de 30 quilòmetres, semblant a l'anterior, que anés de l'illa de Wieringen a la costa de la Frísia i la formació de quatre *polders* als costats de Zuiderzée, deixant al mig un llac al qual vessin les aigües de l'Issel i altres rius de la contrada.

La despesa calculada és la següent: noranta milions de florins pels dos dics en contacte amb la mar lliure; 270 milions per l'arranjament dels 4 *polders*, el qual comprèn: la construcció de 120 quilòmetres de dics exteriors prou sòlids per a resistir l'empenta de la mar si, per desgràcia impossible de preveure, el dic exterior arribés a cedir, 250 quilòmetres de dics interiors dirigits pels desnivells del terreny i l'escoladura de les aigües i la distribució en lots a punt d'ésser venuts o arrendats, i, finalment, 183.777,000 florins d'interessos compostos al 5 per 100 del capital esmerçat fins als cobraments escalonats.

Aquest capital, per diverses circumstàncies, ha pujat fins a la xifra rodona de 600 milions de florins que, al canvi d'ara, fan prop de 3,000 milions de pessetes, quantitat enorme per a un poble petit, si fa no fa, com Catalunya, però ben inferior a les despeses fetes al Marroc amb un resultat ben trist.

El curiós del cas és que l'obra és mirada com un afer, en el qual el Govern holandès ha de guanyar més de 30 milions de florins, perquè espera treure'n 630 de la venda o arrendament dels *polders*, concessió dels dics per a pas de ferrocarrils i carruatges que escurçaran enormement el camí d'Holanda a Frísia, drets de navegació per canals i escluses, permisos de pesca, etc.

Avui el dic que uneix l'illa de Weringen al continent és ja construït, com també els que tanquen el primer dels quatre *polders*, unit a l'illa esmentada. Per això Holanda ja té 21,700 hectàrees de terra que no tenia uns anys enrera.

* * *

L'arranjament d'un *polder* és obra curiosa, perquè, essent variable la fondària del Zuiderzée, devent restar anivellada la superfície del *polder*, per a l'eliminació d'aigües i conveniència dels conreus, la replanació costaria molts diners si s'hagués de remoure la terra com ho fan els nostres pagesos, amb trigelles, mogudes per cavalleries.

Hom procedeix a la confecció d'uns grans canyissos que són duts als llocs de més fondària, en els quals la retirada de les aigües produiria argalls. Allí són carregats de pedruscall i terres fins que s'enfonsen i formen el solatge damunt del qual es dipositarà el llot que arrossegui el moviment de les aigües. D'aquesta manera el *polder* apareix completament pla.

L'immediat a l'illa de Wieringen ha resultat d'una terra òptima, tal com feien preveure els sondejaments, i ja està distribuït en lots de 20 hectàrees que fan una peça de 800 metres de llarg per 250 d'ample.

Cada quatre quilòmetres hi ha un poblet de cases uniformes vora un canal important, via còmoda, a bon preu pel tràfec agrícola. Sèquies de drenatge — agulles dirien al Pla d'Urgell — limiten un cantó de les propietats mentre que l'altre té a la vora un camí empedrat, que estalvia les fangueres.

Al mig del *polder* hi ha un relleu artificial de 200 metres de llarg per 100 d'ample i 2 d'alçada que serviria de refugi als habitants en cas que es trenqués el dic exterior. D'aquest refugi surten formant estrella 1,200 quilòmetres de camins.

Els altres 3 *polders* seran: un de 68,500 hectàrees a l'oest del mar, un de 83,000 al sud i un de 55,000 a l'est. Al centre deixaran, per ara, l'extens llac d'Ijssel, en el qual desaiguaran els rius. El seu fons sorralenc s'anirà cobrint del llot arrossegat per les corrents i, al cap d'uns quants anys, potser serà decidit l'assecament total, sense deixar altra cosa que un llit ample que dugui les aigües cap al dic exterior i serveixi de canal als vaixells.

Durant aquests anys haurà sortit l'aigua salada que hi ha al Zuiderzée, restant-hi la que hi duran els rius. Els peixos de mar seran substituïts pels d'aigua dolça que s'hi faran criar i els pescadors que no hauran emigrat a la mar del Nord hauran de canviar d'habituds i procediments.

L'espina dorsal de tot aquest mecanisme serà el dic exterior, camí recte entre Holanda i Frísia. A més de les característiques esmentades més amunt tindrà dues sèries de comportes destinades a regular l'evacuació de l'aigua, sense deixar-ne entrar de marítima i oferir pas als vaixells, car el llac d'Ijssel restarà un centre de tràfec i un dels camins ejaculadors del port d'Amsterdam. Per això, les comportes properes a la Frísia permetran el pas de vaixells de 600 tones i les del cantó de Wieringen a vaixells de 2,000.

Referent a aquestes construccions ocorre preguntar d'on surten i com són disposats els materials, perquè Holanda no té bigues per a fer les estacades, ni ciment ni pedra per als murs.

La naturalesa, que ha negat als holandesos aquests materials imprescindibles en la seva lluita amb la mar, com si volgués fer-la més difícil i meritòria els ha donat una substància que avui resol la necessitat.

Al nord del Zuiderzée el fons és format per una argila de l'època glacial, molt compacta i resistent a l'acció de l'aigua. Les dragues modernes l'arrenquen amb facilitat i abundor i les barcasses la duen a buidar al lloc per on ha de passar el dic. A la part interior s'hi amuntega sorra aglomerada i tapaç extrets de per allí.

Quan el cavalló d'argila i tapaç és prou gros, s'hi claven peus drets en els quals s'entrellaça brancatge dur, revestint-ho tot amb plaques de basalt dut d'Alemanya al cantó exposat a la fúria de la mar i de pedra de Bèlgica a l'interior.

No cal dir que la major part del dic resta sota l'aigua i que les llargues bigues es claven ben avall per a trobar terreny sòlid. Però sempre en resta una part molt considerable que és utilitzada com a camí i suport de les cases, fent que molts pobles d'Holanda no siguin més que un carrer al llarg del dic.

Aquesta obra destruirà un element de poesia. Recordo la tarda autumnal viscuda al Zuiderzée en què la contemplació del paisatge d'aigües fosques i quietes sota un cel plomís i opac em produïa una sensació agredolça i un encís desconcertant en què lluitaven la malenconia de l'ambient i l'envor de la nostra mar, blavenca sota un cel lluminós.

Però també les grans concepcions mecàniques tenen la seva poesia i és just donar-los pas en la transformació del món i en l'alleugeriment de la vida humana.

MIQUEL CAPDEVILA

VISITEU
THE CATHEDRAL SHOP
(LA CATEDRAL)
Corríbia, 15 (enfront de la Catedral) Barcelona
Records típics de totes les regions d'Espanya
(Es parla català)

LES ARTS I ELS ARTISTES

EL GRAN CAUTERI

Al marge d'una subhasta

No existeix un mirall més fidel de la moral collectiva que el de les lletres, les ciències i les arts. Aquest mirall passa actualment per una fase de perplexitat després d'haver reflectit les coses més absurdes i desballestades. Celebrem-ho si això significa, com sembla, el propòsit d'iniciar resoltament un gran examen de consciència que sanegi i revisi la confusió de valors que afligeix la humanitat des de 1914.

Quan les dificultats econòmiques es plantegen cruament, rehabiliten d'una manera automàtica el prestigi de les veritats primeres. El rebost en perill, arreconant les fantasies i els bizantinismes que es crien a l'ombra de les prosperitats monstruoses, posa les xacres en evidència i aterra els gegants amb peus d'argila. En aquest sentit, París va descobrint una renglera de fets simptomàtics. Un dia és el fracàs de les filigranes més acreditades de la ciència financiera; un altre dia és la xiulada d'una actriu compromesa en un afer dubtós que poc temps enrera l'hauria feta famosa en un no-res; un altre és la revisió sense febleses de l'obra realitzada per aquell grup de *moins de trente ans* que ara en fa deu assaltà les millors posicions de la literatura francesa amb una abrivada de cavall sicilià; avui és l'aparició de les primeres realitats que ensenyaran als que fa poc cantaven les absoltes de la pintura com potser l'havien enterrada viva.

* * *

Caldrà que passi un cert període de temps abans no pugui establir-se amb precisió la carta topogràfica de la pintura moderna. Per fer-ho ara ens manca la perspectiva que dóna la distància, i els detalls de primer terme són el arbres que ens amaguen el bosc. No obstant, es poden destriar perfectament les seves línies generals. Tothom sap com la gran revolució s'inicià amb l'escola de Batignolles i fou ella la que, de fet, obrí les portes al prodigi cezannià. Els postulats tècnics d'aquest són portats pel cubisme fins a les darreres conseqüències i la seva valentia de concepte serà, més tard, el punt de partida de la pintura *fauve*, camí de les noves descobertes. Però, entretant, hi ha hagut la guerra. Després d'un parèntesi de quatre anys, les arts reprenen llur activitat dintre una atmosfera social morbosa, propícia a totes les neurosis. L'especulació més descarada s'ha fet mestressa del món, enganyant tothom amb la llaminadura de la facilitat. Els artistes, com els financiers, obliden l'exemple d'aquella llei de la química que lliga l'estabilitat dels cossos al temps esmerçat en llur formació. Tothom porta pressa per pinçar una tallada de la gran disbauxa. Els principis més sòlids del sentit comú són tirats per terra com una nosa indesitjable, i sota l'humus de la seva descomposició, les tendències, els grups, les capelletes més fantàstiques i pintoresques proliferen amb l'activitat de les colònies bacillars; creixen i es desinflen en quatre dies, ofegades per les que ja han inventat una nova pallassada; competeixen en audàcies innocents; s'entredevoren feroçment. Si l'una, per simple comoditat, es limita a negar l'ofici, ja en vindrà una altra, encara més del morro fort, que negarà la utilitat dels colors o l'eficàcia dels pinzells. En el fons, però, tot plegat s'esbrava en simples discussions de nomenclatures; devessalls de verborrea inoperant recolzada en la graforrea de la pseudo-crítica.

Manet. — Berthe Morisot au manchon

Quan arriba l'hora de passar balanç amb els resultats, que és el que compta, les novíssimes genialitats oscillen gairebé sempre entre estilitzacions purament arbitràries i abstraccions d'un decorativisme més literari que el del mateix pre-rafaelisme. I no parlem de resultats pitjors encara. Només cal dir que la paleta és al mig de carrer, oferta a totes les inèpcies i despreocupacions que vulguin recollir-la. Les reputacions es fan i es desfan com les de les cupletistes. Fins ve un moment que l'anomenada i el profit d'un pintor són, més d'una vegada, el premi d'aconseguir l'accés a una alcova galant influent.

Entretant, els marxants d'art no hi veuen de contents. Collaboren entusiastament al cultiu del bluf intervenint la premsa artística i manipulant preus i prestigis com a simples factors de l'oferta i la demanda. Els ingenus i els esnobs mosseguen l'esquer; el diner enjogassat dels nous rics es diverteix amb aquestes facècies i cal aprofitar la bella avinentesa. La farsa dura un any darrera l'altre fins que l'embolic arriba a un punt que es fa gairebé impossible destriar el gra entre la palla i el llot. Els amateurs extremen la prudència i quan la malfiança estronca les adquisicions de l'esnobisme el marxandatge comença a posar la cara llarga. Per acabar-ho d'adobar, al cap de poc temps sorgeix la crisi dels afers i els nous rics són substituïts pels nous pobres. L'esfondrament del mercat d'art parisenc és fulminant. La comèdia s'ha acabat, senyors! Morta la cuca, mort el verí. Llavors esclata un cor de planys i *confiteors*. Els que xisclen més fort són, naturalment, els principals provocadors de la fallida. La pobra pintura ha donat de si tot el que bonament podia i és ja un òrgan en regressió fatalment destinat a desaparèixer. S'arriba a assegurar seriosament que la fotografia i el cinema han fet innecessària la seva existència. Raonant per aquest camí, podríem arribar a l'absurd que vulgueu. Diverses imbecillitats del mateix gruix surten a fer joc amb els gemecs, i les llàgrimes arriben fins al Sena quan s'anuncia la imminent subhasta pública d'algunes col·leccions d'art modern importantíssimes. Els marxants en fallida o simplement escarmentats no podran aguantar ni de lluny les antigues cotitzacions. Veurem, si Déu vol, els prestigis més reconsagrats cedits per un no-res i això serà la fi dels fins.

Ningú no ignora la importància excepcional que tenen les subhastes a París. Es succeeixen un dia i l'altre sense més interrupcions que les de les festes i els dos mesos de vacances a l'estiu; la premsa hi dedica una atenció acurada i els resultats de les més importants són el pols que regeix l'orientació de joiers, antiquaris, bibliòfils i marxants d'art. A les darreries de novembre obtingué una gran ressonància la de les col·leccions Blumenthal. Al costat dels lots de llibres rars, mobles antics i bibelots preciosos que foren venuts públicament per més de vuit milions, les guaixes i dibuixos de Watteau i Fragonard s'enfilaren a preus superiors a les taxacions elevadíssimes dels experts. Aquest fet causà sorpresa, però el despit dels profetes de calamitats no claudicà. Segons sembla, la pintura antiga encara va protegida amb la cuirassa del fetitxisme històric i la caixa dels trons es reservava per quan arribessin les ofertes de mestres impressionistes i contemporanis. I bé: aquestes ofertes ja han arribat. La segona quinzena de desembre ha vist subhastar, amb l'interval de dos dies, les col·leccions Pacquement i Shauss. Mentre ha durat l'exposició i les operacions de venda, la gran sala de les galeries Georges Petit ha estat visitada pel més selecte del món de l'art, de la intellectualitat i de l'opulència. Conegudes dames de la societat es disputen les teles més remarcables a cops de xifres massisses. Tristan Bernard segueix atentament algunes d'aquestes competències, arriscant pel seu compte més d'una oferta temptadora. Sacha Guitry se'n duu unes flors de Cézanne per 168,000 francs. Alfred Savoir en despèn 41,000 per fer-se seu un nu de Segonzac. El retrat de Wagner pintat per Renoir a Venècia en trenta cinc minuts i que artísticament no donarà mai cap glòria al seu autor, és adquirit amb 257,000 fr. per un conegut professor del Conservatori. Manet estableix el rècord d'altura amb el retrat de *Berthe Morisot au manchon*, pagat amb 360,000 francs pel marxant Turner de Londres. Degas, Bonnard, Matisse, Derain, Marquet, Vuillard, Puvis, Van Gogh, Denis, Monet i deu més encara atenyen preus igualment decorosos, sovint per sobre del seu mateix valor intrínsec, i alguns passen a la propietat dels museus nacionals. La reeixida no pot ésser més satisfactòria. A l'hora del perill, la puixança de la riquesa, avui tan poc amiga de fantasies, ha vingut, doncs, a garantir la solvència dels valors consolidats amb justícia. Això vol dir tot? De cap manera. No són molt lluny els temps en què un Rembrandt, un Greco o un Watteau es podien obtenir per quatre xavos i el calvari econòmic dels impressionistes ha esdevingut llegendari; però quan els temps són difícils i la moneda es retreu, esporuguida, el patró-mesura del diner és un dels més significatius.

* * *

Quan Jean Moréas abandonà el comandament d'un grup d'avantguarda per adoptar una manera classicitzant, continuà essent l'esperit delicat de sempre tot justificant amb l'exemple la frase que havia de pronunciar: «Romanticisme..., classicisme... Bestieses!» El poeta de les *Stances* no pretenia pas negar el significat d'aquests mots. Volia dir, simplement, que els productes del talent s'aguantaran sempre al marge dels mitjans d'expressió que escullin per manifestar-se. Es innegable que les característiques d'aquests mitjans varien en funció del temps i de l'espai, fluctuen amb les prosperitats i le decadències collectives, però és innegable, també, que sota totes les fórmules només hi ha que resultats bons i dolents. El *métier* per ell sol no vol dir res. Així i tot, ni els homes més dotats poden improvisar mètodes i tècniques que exigeixen un estudi perseverant per assolir la perfecció. Només el confusionisme i la megalomania podien fer oblidar aquests conceptes bàsics fins que el seny immanent els ha obligat a baixar veles.

Prescindint de les definicions conceptuoses tan celebrades fins fa poc, la pintura, ara com adés i sempre, no és res més que la interpretació en plàstica plana del món fenomènic exterior expressat a través de les característiques d'un determinat temperament. I quan aquest temperament és el d'algun desorientat delirant o el d'un arribista sense escrúpols, la pintura no hi té cap culpa. A desgrat d'aquests pintoroides, ella viu i viurà mentre el sentiment de l'art sigui consubstancial a l'home. El que s'ha mort definitivament és aquella mascarada caòtica i grotesca que estimulava cada un d'ells a creure's que portava dintre la motxilla el pinzell de Goya.

De les lliçons duríssimes que la crisi mundial infligeix a tothom, els francesos en diuen «la gran penitència». Pel que fa a la pintura, potser serà més just dir-ne «el gran cauteri». Ningú com ella no necessitava aquests botons de foc purificadors. El bastó de la necessitat ensenyarà novament, vulgui's o no, els camins de l'esforç, de la humilitat i de la disciplina; farà passar les velleïtats histèriques i obligarà tothom a llaurar dret. Darrera la iconoclàstia sistemàtica, queda un camp ofert a tots els que sincerament comencen a pensar en edificacions que no siguin estantisses.

ALBERT JUNYENT

París, desembre.

La tècnica de Vermeer de Delft

Vermeer de Delft solia pintar sobre tela granelluda, copiosament preparada, talment, que el granulat de la tela quedava cobert i la superfície devenia llisa com un aram. Damunt d'aquesta preparació el pintor anava posant capes de pintura, líquides al començ, i paulatinament espesseïdes al llarg de l'execució, la qual era de llarga durada. Aquest persistent treballar una mateixa pintura feia molt escassa la producció del pintor. Vermeer de Delft devia durant molt temps tenir una mateixa tela en el cavallet, probablement durant mesos. Aquest llarg aprofundiment del tema acabaria per enervar l'artista; els pintors d'aquest gènere depurat saben que sovint han d'abandonar sense enllestir les obres de massa llarga execució. Que Vermeer no escapà a aquest enervament ens ho demostren algunes de les seves obres, les quals revelen, més o menys importants, fragments inacabats. El treball lent, de capes cada vegada menys líquides, aposades sense treva, sense que la capa inferior estigui seca fins a la duresa, és també una particularitat tècnica que es constata en les pintures de Vermeer de Delft per les esquerdes fines, profundes i tallants.

L'obra de la collecció De Grez que ha permès de descobrir la tècnica de Vermeer

La característica més curiosa i inconfusible de la pintura de Vermeer és un piquetejat de grumollets de pasta, a manera de granets homeopàtics, que el pintor escampa, com a la babalà, per la seva pintura. A primer cop d'ull hom pensa si aquells grumollets tan pulcres seran emprats per tal d'accentuar els punts brillants de la il·luminació de la pintura; però la insistència d'aquest singular repiquetejat us hi fa fixar més, i aleshores descobriu que no, que són distribuïts arreu i de faisó molt irregular: de vegades copiosos, altres vegades escassos; en certes zones clares, penombroses o fosques de la composició són absents del tot: veieu aquest piquetejat unes vegades accentuant els clars, altres vegades esquitxant els foscos. En *La Lletera* dels Rijksmuseum el piquetejat és copiós en la crosta del pa que està representat damunt de la taula, i aleshores hom creu haver trobat l'explicació del rar procediment: Vermeer l'empraria per tal de donar qualitat, per tal d'afegir expressió de rugositat i de granulat, qualitat escultòrica, a l'expressió pictòrica, tal com s'enginyen a fer alguns pintors indesitjables. Però en el cas de Vermeer de Delft, pintor excels, una tal presumpció és inadmissible. El mateix pintor ens treuria de l'error si per cas acceptéssim ben bé la seva obra. En la mateixa *Lletera*, en les obres de Vermeer de Delft que es conserven al Mauritzhuis i al Louvre veurem, per exemple, que la dicció dels tapits de punt nuat, que és allí on escauria el truc, no apareix el piquetejat o bé apareix esporàdicament i sense intenció d'afegir relleu corpori al relleu pictòric; i en canvi veureu que ací i allà, en diversos indrets on des del punt de vista del relleu el piquetejat seria inoportú, també Vermeer li aplica. A la fi cal concloure que en la pinzellada llisa com la de la pintura sobre vori o aram, que és la característica de Vermeer, aquesta tècnica rara no té explicació: és un misteri doblement intrigant, ja que hom percep la meticulositat deliberada que ha presidit a l'execució d'aquest piquetejat.

Vermeer posseeix tres paletes, tres harmonies colorístiques; i tal vegada en posseeix quatre, les quals es diferencien bastant. Li coneixem la paleta bistrosa i més aviat pobra, com la de la *Vista de Delft*, del Mauritzhuis, del *Carreró* i de *La Lletera*, del Rijksmuseum. Després la paleta d'harmonies més subtils, entonades en blau, com la de *La Puntaire*, del Museu del Louvre, com la *Noia* i *El Nou Testament*, del Museu de La Haia, les dues *Pianista*, de la National Gallery, i sobretot *La Pesadora de Perles* que formà part de la Col·lecció Lapeyrière. Després la paleta daurada, tan fina i rica com la d'entonació blava, l'obra mestra de la qual és *La Lectora* del Museu de Dresden. Encara hi ha una quarta paleta, la d'entonació daurada a la veneciana, menys rica de qualitats, molt aparentada a la giorgionesca, paleta que assaborim en *El Bany de Diana* del Mauritzhuis; aquesta només a considerar si en veritat pot ésser pintura atribuïda a Vermeer. Probablement sigui obra primerenca del gran pintor holandès. Potser encara podríem classificar una cinquena paleta, mitjancera entre la blava i la bistre, la que harmonitza la tela del Rijksmuseum titulada *La Carta*.

Totes les paletes de Vermeer són belles, àdhuc la d'entonació bistre i pobre, àdhuc quan les carnacions són modelades amb tons bistrosos i verdosos. Són tan fines, delicades i justes aquestes entonacions més austeres i pobres, que arriben a semblar d'una riquesa veneciana. No cal dir com seran d'encisadores les entonacions més característiques de Vermeer, les més sensualment holandeses: la blava i la daurada. Pintures inefables. Pel que fa a la riquesa de color, els mestres venecians queden pobres i convencionals al seu costat.

El dibuix, sempre correcte, depurat, detallista, resulta formidable de solidesa i de sintetisme. Alguna vegada, com en *La Pesadora de Perles*, un defecte de dibuix detona en la perfecció habitual: el braç massa curt de la pesadora; tals falles, però, són raríssimes i es fonen bonament en la meravella de la composició, pregonament saturada de *noumenisme*, si se'ns permet el barbarisme.

Pel que delata una tela tot just començada que existeix en la col·lecció brussel·lenca De Grez, sabem que l'arrobadora entonació blava Vermeer l'aconseguí bo i preparant la tela amb blau ultramar. Sabem també que començava bo i encaixant la composició a grans taques planes, i que després anava matisant i realitzant pacientment els *traspassos* que ara no ens podem explicar com pogueren ésser aconseguits tan subtils.

Aquest blau car a Vermeer traspua àdhuc en les obres d'entonació bistre, que són en bona part les que representen paisatges amb arquitectures. En aquests paisatges la verdor dels arbres és entonada amb blau, quan no és completament blava, d'un indescriptible blau clar que no detona ni ment.

Una altra particularitat d'aquesta pintura és el contrast que s'estableix entre el virtuosisme genial del dibuix i del modelat amb la barroeria que Vermeer demostra en la pintura dels jaspiats dels marbres dels paviments. Sembla com si, adalerat de concreció, la fuliginositat, l'amòrfia i la indecisió d'aquells vetejats minerals l'irrités i l'impacientés fins al punt de no poder-los concedir cap atenció. També alguna vegada Vermeer negligeix la dicció dels ropatges.

Altra característica de l'obra de Vermeer de Delft és la composició a base d'agabelladores natures mortes posades a primer terme, amb figures a segon o a darrer terme, i encara aquestes tallades quasi sempre als turmells o més amunt, per manera que quasi mai no es veuen els peus dels personatges representats. Només en obres dels primers anys es veuen i en la tela que representa el pintor davant del cavallet els peus de les figures. Les dones de Vermeer recaten particularment llurs peus. Adhuc quan són representades de cos sencer el pintor cura d'amagar-los els peus sota la faldilla o al darrera d'algun objecte. Les dones de Vermeer, belles i ingènues, són sempre delicades, contemplatives i d'una castedat implícita en el gest i en la manera d'esperar en plena joventut una vellesa o una mort que mai no arriben.

Diguem per acabar que, a part les finíssimes esquerdes, que són tribut de quasi tota la pintura a l'oli, senyaladament de la pintura sobre tela, la pintura de Vermeer es troba admirablement conservada: el color, fresc, tots els accents i matisos perceptibles com si fossin pintats d'ahir: això vol dir que el gran mestre de Delft usava bons materials i sabia la manera de manipular-los; sabia pintar per a encisar els seus contemporanis i els homes de mil anys després.

JOAN SACS

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

EXCLUSIVES DE VENDA
URALITA, S. A.
OBJECTES PER A PRESENTS
Cristalls Orrefors : Porcellanes Ginori-Copenhaguen
Platería, etc.
Passeig de Gràcia, 90 Passeig de Gràcia, 47

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 14286
BARCELONA

NINES
PORCELANES
VIDRES
JOGUINES PER A REIS
*
GALERIES SYRA
DIPUTACIÓ, 262
TELÈFON 18710

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf 11655

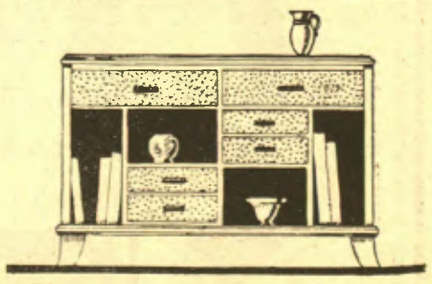

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

EL CINEMA

UN FILM ALEMANY

"Tumults", de Siodmak

El film *Tumults* ens permet apuntar un altre èxit a favor del cinema alemany. *Tumults* és un film produït per Erich Pommer, avui la figura més prestigiosa de la indústria alemanya del film, amb el concurs d'Anna Sten i Emil Jannings, en els *studios* que la Ufa té prop de Berlín. Ciutat cinematogràfica que existeix amb el nom de Neubabelsberg.

Potser això de nova Babel sigui un xic emfàtic, però el cas és que allí es treballa en mires a tot el món i una de les pautes seguides per internacionalitzar les produccions consisteix a establir versions franceses de la major part d'elles. Es així que *Tumults* ha estat trasplantat en francès amb un excellent repartiment que comprèn Florelle en el rol d'Ania i Charles Boyer en el de Ralph. I què ha passat? Ha passat que la presència d'aquests actors, dels quals irradia una personalitat tan peculiarment francesa, ha infós al film alguns trets originals que entren en equilibri, en un compromís, més o menys satisfactori, amb el caràcter fonamentalment germànic de l'obra. Heus ací doncs una curiosa aliança entre el cinema francès i el cinema alemany, dues organitzacions, dos esperits que lluiten contra la supremacia ja fortament escantellada del film americà.

El cinema americà precisament ha tractat una pila de vegades els motius que retrobem en *Tumults*. Però quina diferència no hi ha entre aquells films que neixen sota el control dels Zukor, Hays, Talberg, que vénen d'una terra on hi ha una exuberància física i material, diguem-ne insolent, i aquest film pensat i fet a les portes de Berlín. Diferència a favor de qui? Dilema no pas fàcil de resoldre. Els films del *underworld* ianqui són elaborats amb una perfecció tècnica tan sorprenent, que la tasca d'un Siodmak en *Tumults* no pot, sota aquest aspecte, competir amb les produccions signades per Mamoulian, Sternberg, Howard Hawks i altres artífexs de Hollywood. Però, en canvi, quin accent més autèntic, quina composició d'atmosfera més vigorosa, no hi ha en el film alemany darrerament presentat a Barcelona. Enfront d'aquesta història que desenvolupa *Tumults*, les aventures extraordinàries d'una Sylvia Sidney o d'una Betty Compson apareixen discretament perfumades. Hom tracta de no ultrapassar certs límits del desagradable; hom cerca abans que res compondre un espectacle per a gent polida que no vol ésser molestada. I no diem res d'això en sentit despectiu.

Siodmak, en canvi, no recularà mai, mentre pugui aconseguir el que persegueix. I l'espectacle serà de baixesa i d'abjecció, tèrbol sense atenuacions, tot ell embolcallat en una atmosfera de depressió que no deixa lloc a l'esperança. Ni un tret d'elegància, ni un filtre de llum. I per això hom té físicament la impressió de respirar l'aire nocturn d'aquest món dels fora de la llei.

Ania és la xicota més inconsistent que càpiga imaginar. Sensual, amb una frivolitat irritant, capritxosa d'una manera morbosa. Florelle ha entès admirablement el seu rol que resulta d'una pregona veritat. En canvi, Charles Boyer, actor consumat, ple de recursos, no arriba mai a desempallegar-se d'un to delator del professional.

Florelle

En el curs del film, cal remarcar la festa nocturna amb els efectes dels focs d'artifici que estableixen una sincronització visual amb la persecució de l'amant d'Ania per Ralph. Així mateix, portada amb un realisme feroç, la baralla final. En fi, un film digne de veure's.

Tanmateix en sortir de veure'l pensàvem més que mai en els films als quals hem al·ludit més amunt. Amb *Els carrers de la ciutat*. Un film que no té la veritat del clixé, com vol tenir, sense aconseguir-ho, *Tumults*, però que té en canvi la poesia, la tendresa a favor seu, i que és un espectacle profundament bell en el qual tots els components han estat tocats pel talent d'artista d'un Mamoulian.

* * *

El desig de parlar amb certa atenció del film de Cocteau, no ens permetia la setmana passada senyalar les estrenes a remarcar. Calia fer-ho almenys per l'excellent film de Frank Borzage, *Demà passat*, que ha passat del tot desapercebut. En canvi no creiem necessari insistir sobre *Cinemania*, que tothom haurà vist. Un film divertit de debò, molt mogut, curull d'encerts, sa i ple d'aquell optimisme tan peculiar de l'autor. Pel que fa a *La llum blava*, diguem com és admirable la realització fotogràfica d'aquest film; però, en canvi, com és allargassat i grandiloqüent l'assumpte!

JOSEP PALAU

• PRÒXIMAMENT •

Una exclusiva FEBRER i BLAY

Un títol... Dos noms i... Una marca!

Han donat el meravellós resultat d'una exquisida comèdia d'aventura, d'amor i d'emoció

ESTRENA DISSABTE AL

Fantásio

NOTA: A les finestretes d'aquest local i Centre de localitats es despatxen butaques numerades per dissabte nit, diumenge tarda i nit i dilluns nit.

PANORAMA

Controvèrsia

El divendres dia 13 al cinema Lido tindrà lloc una controvèrsia d'estètica i de cinema entre Lluís Montanyà i Guillem Díaz Plaja, amb motiu de la projecció del film de Luis Buñuel i Salvador Dalí, *L'âge d'or*. Aquest film no serà projectat més que en aquesta sessió, que tindrà un caràcter rigurosament privat.

En la mateixa sessió es rependrà també el film dels mateixos autors *Le chien andalou*, que tant d'èxit aconseguí quan MIRADOR va presentar-lo.

Per informacions i adquisició d'invitacions, al preu de cinc pessetes, dirigir-se a MIRADOR, al G. A. T. C. P. A. C., Passeig de Gràcia, 99, i a la Llibreria Ariel, Boters, 2.

Els beneficis, si n'hi ha, d'aquesta sessió, es destinaran al Grup en formació de Cinema Cultural, el qual organitzarà sessions gratuites de cinema post-escolar entre els nois de les classes humils de Barcelona.

Aquesta vetllada va a càrrec del nostre amic Miguel Durán, que un altre temps havia col·laborat a les nostres sessions.

Converses sobre cinema

Durant la segona quinzena d'aquest mes, la coneguda publicista Srta. Maria Luz Morales donarà, a la sala de conferències de la Llibreria Catalònia, un cicle de quatre converses sobre cinema, sota el títol general de *Panorama del Cinema*, sobre els següents temes: I. — *Història i prehistòria*. II. — *El món de les ombres*. III. — *Estètica i tècnica*. IV. — *Panorama*.

Cada conversa d'aquest cicle, que tot ell constituirà una concisa però completa visió de conjunt, anirà il·lustrada amb projeccions, no presentades encara al públic, adequades al tema, per al qual fi la sala de conferències de la Llibreria Catalònia ha estat equipada amb aparells Western Electric.

Reportatges i documentals

Senyalem com un encert el reportatge, projectat aquests dies al Publi-Cinema, sobre l'incendi d'«El Siglo». Si la qualitat fotogràfica d'aquest reportatge no és difícilment superable, té, en canvi, la qualitat d'ésser fet amb un sentit ajustat del que ha d'ésser un reportatge cinematogràfic.

I, posats a parlar de films d'aquesta mena, remarquem *Ve el circ* com un documental excellent, complet perquè abasta els múltiples aspectes del circ ambulant, que és una font inexhaurible de plàstica i d'elements fotogènics.

El millor regal de Reis per als nois

El que farà més feliços a ells i a vosaltres

COLISEUM

Es un film Paramount

Aviat l'espectacle de la imaginació

El hombre y el monstruo

UN FILM QUE ENS FA TENIR POR DE NOSALTRES MATEIXOS

L'ACTUALITAT PARISENCA

«Fanny» i «Maria»

El cinema Marigny, que va registrar fa poques setmanes l'èxit formidable de *Noies d'uniforme*, reverdeix ara els seus llorers amb *Fanny* de Marcel Pagnol; és un film dirigit per Roger Richebé. *Fanny* continua l'acció de *Marius*. Comença quan *Marius* acaba: és la història de l'absència del seductor. La vida del *quartier* marsellès, de les seves figures pintoresques, sota el record de l'home que se n'és anat mar enllà, deixant un fill que ha de néixer sense cap recer paternal que l'aguanti. Aleshores surt Panisse, el bon Panisse que fa pensar en el darrer Georges Bancroft; Panisse que sent l'absència d'un fill que el perpetui i que accedeix a casar-se amb Fanny per a posseir-lo. Quan la noça és feta compareix Màrius, que intenta fer valer els seus drets de pare. Però fracassa: ell no és el pare; sinó aquell que ha estimat i ha posat tota la seva tendresa al servei de l'infant. Màrius, diu Cèsar, no va crear una existència, sinó un moment de plaer; va ésser el fill que malgrat la seva voluntat li va arrencar la vida.

Alida Rouffe, Raimu i Orane Demazis en «Fanny»

L'anècdota és evidentment molt vella. Tots els motius arrencant de la maternitat que s'anomena il·legal han estat enormement explotats. En aquest sentit els temes essencials — absència de l'amant, el secret de la nova vida, la topada amb les conveniències socials — han d'ésser, per força, molt poc nous. La figura de Panisse és, potser, més interessant que les altres. I, en general, totes les figures que volten per la taverna de Cèsar. El pintoresc és ací més explotat que el mateix *Marius*. Val a dir, però, que Roger Richebé — que fa un film molt normal — en sap treure tot el partit possible.

Però sobretot és aquest film un triomf formidable de Raimu en el seu paper de Cèsar, el pare de Màrius, convertit en el centre de l'acció, adés irònic, adés sentimental, pintoresc i categòric alhora. Es un treball admirable, per bé que en tot el film el perill del teatralisme és molt viu, i de vegades fa que l'acció prengui aires melodramàtics, que solament el talent de Raimu pot salvar.

* * *

Més interès cinematogràfic, per bé que bastit damunt d'una acció molt semblant, té *Maria, llegenda hongaresa*, que es projecta actualment al cinema de l'Opéra. *Maria* és un film de Paul Fejos — i no cal cap mena de presentació — interpretat d'una manera excellent per Annabella. *Maria* és una deliciosa història on una noia seduïda patèix persecució de la justícia oficial i de la murmuració del veïnatge. Entremig d'aquest via-crucis de dolor Maria fa el seu camí plena d'una dolçor resplendent. La filla és batejada sota una alegria de campanes; troba un acolliment. Però l'infant li és arrabassat i la mare rodola pel pendent de la incomprensió fins a la mort. La llegenda vol que — ajudada de la Verge — des del cel pugui veure com la seva filleta està a punt d'ésser seduïda al mateix jardí on ella caigué. I aleshores, des del cel vessa la seva galleda de rentadora — que al cel se li ha tornat d'argent —; l'aigua cau en forma de pluja i la parella es desfà, i el perill desapareix.

Aquesta llegenda té una gràcia suau, d'estampa antiga. Sembla un miracle marià d'aquells que explica Gautier de Coincy; o aquells que veiem a les vidrieres de les catedrals. El tema central té una intenció social: fa pensar en *El món contra ella* de Sternberg. L'ambient — el camp hongarès: cançons i danses — ajuda a recordar *Melodia del cor*, que també té punts de contacte amb l'argument. El cel — un cel ingenu de paper de plata —, que faria pensar un moment en el de *Liliom*, no té tants caires irònics i s'aguanta amb una escenografia més devota.

Cal remarcar, amb tot, la força d'aquest film. El treball admirable de Paul Fejos, que arriba a donar una escala cromàtica de llum, de sons i d'alegria — a l'hora del bateig del fill — en un crescendo emocionant. Maria és una veritable obra simfònica de gran envergadura; plena d'emoció cinematogràfica. Annabella, admirable, juga la complexitat del seu rol d'una manera esplèndida. Es el seu millor film.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

París, desembre.

PROXIMAMENT

Mercado de Mujeres

Una selecció SONORO FILM d'Exclusives FEBRER i BLAY

SALÓ CATALUNYA

AVUI I TOTS ELS DIES

GRAN ÈXIT

Hollywood al desnudo

per Constance Bennett

i

La amazona de las Rocas

per Tom Keene

Produccions P. D. C.

Exclusives Cinnamond Film

CAPITOL

KARLOFF

FORMIDABLE ÈXIT

El Caserón de las Sombras

i TOM MIX en la seva primera pel·lícula parlada

LA VENGANZA DE TOM

DUES SUPERPRODUCCIONS "UNIVERSAL"

EL TEATRE

L'agonia de l'òpera

Dissabte, 26 de novembre, havia d'inaugurar-se la temporada del Liceu. No calien pas unes extraordinàries dots profètiques per a preveure que aquesta funció inaugural no arribaria a realitzar-se. El problema del nostre Liceu és prou complex per a ultrapassar els límits d'una simple qüestió de competència dels empresaris o d'intelligència de la propietat. Hom endevinava, al capdavall d'una pila de gestions, negativa de subvencions, reunions i controvèrsies, que el destí del nostre gran teatre és el d'esdevenir una escena oficial i subvencionada — els òrgans estatals, nous Mecenes, substituint el muntatge anacrònic i inepte d'una propietat amb excessius senyors aristocràtics — per l'estil de l'Opéra i l'Opéra Comique, de París. Però àdhuc així, hom pot dubtar de si el problema d'un teatre d'òpera a Barcelona quedarà resolt d'una manera estable. A Madrid, per exemple, fa temps que han hagut de renunciar a posseir un teatre destinat regularment a l'òpera, i no crec que calgui esperar grans resultats duradors dels esforços intelligentíssims de la Junta Nacional de Teatre Líric — em sembla que el nom és aquest —, que vol llençar de nou, amb totes les garanties d'una solvència artística indiscutible i un respecte estricte a la creació de l'autor, les millors obres del teatre líric espanyol i estranger.

Llegiu també les angúnies que passen els administradors dels teatres subvencionats de París per mantenir amb una certa dignitat les temporades i no augmentar gaire el dèficit fabulós que s'afegeix al pressupost enorme d'Instrucció Pública i Belles Arts de França. Ara darrerament també, al *Vanity Fair*, un llarg article ens fa saber que la crisi econòmica del teatre ha reduït a dos els teatres d'òpera de tots els Estats Units: el de Filadèlfia i el Metropolitan de Nova York. I encara aquest darrer corre el gros perill d'haver de seguir el camí de l'Opera de Chicago, i haver de tancar les portes després de fer fallida. Ha començat per reduir tots els sous i escurçar la durada normal de la temporada. Gatti-Casazza, el director que de fa vint-i-cinc anys regeix el teatre, comença a parlar de retirar-se i hom es diu, ple d'angúnia, que no hi haurà ningú amb prou pit per a acceptar-li la successió en aquests moments tan dificultosos. «L'òpera està malalta», diuen els americans. Cal preguntar-se si tenen raó. Els símptomes, arreu del món, són prou greus, i ja és un estat preagònic aquesta incapacitat de renovació d'un gènere que, amb Wagner, atenyia el punt més alt de la maduresa i exhauria, sublimades, totes les seves possibilitats. L'òpera és un producte essencialment romàntic, que el públic amava perquè era el generador més gran de fantasia que, una cinquantena d'anys enrera, trobava al seu abast. Un hibridisme de poesia i música que afalagava els ulls i les orelles, i se us enduia, més enllà dels decorats fastuosos, fins al jardí de Klingsor o al costat dels abrandats hugonots. Quina altra possibilitat superior d'evasió poètica tenien els nostres avis? Wagner, malgrat ésser discutit i rebutjat per ells, representava el punt més alt d'aquest romanticisme escènic, un punt tan perfecte i madur que més enllà d'ell només serien possibles les dolçors llepissoses de Puccini. La renovació que potser haurien intentat Richard Strauss i Debussy ja era impossible. La glòria de l'autor de *Mort i Transfiguració* es basarà sempre més en els seus poemes simfònics que en les seves òperes. El seu èxit escènic més autèntic, *El cavaller de la rosa*, no és al capdavall altra cosa que un subproducte mozartià en el qual la puresa melòdica s'ha pervertit amb el contacte dels valsos del primer Strauss vienès. Quan intentava adaptar la nostra vida quotidiana a la grandiositat convencional de l'òpera (*Intermezzo*), el contrast essencial entre l'ambient teatral i els vestits actuals feia ressortir encara més la petitesa de l'anècdota i feia derivar al ridícul la temptativa. I el *Pelléas et Mélisande* de Debussy no serà mai altra cosa que una mostra genial d'aquell simbolisme nebulós que caracteritzava els començaments del segle.

Nellie Melba en el rol de Margarida

Els Ballets Russos de Diaghilew no eren altra cosa que un intent de renovació de l'òpera suprimint la veu humana, i els darrers temps d'esplendor de tots els teatres lírics del món es deuen a la descoberta de Mussorgski i Rimski, amb el seu exotisme folklòric, engrescador de la fantasia visual i acústica. Però eren els últims esforços abans de la decadència definitiva. L'òpera s'està morint. El music-hall i el circ han sabut crear per a la imaginació contemporània un clima més modern i constantment renovat. El cinema ha superat les dimensions reduïdes de l'escenari amb la grandiositat dels escenaris naturals de tots els països i de totes les èpoques. I, altrament, arreu del món, l'òpera vivia del suport de l'aristocràcia. Els elevats pressupostos dels teatres lírics no poden cobrir-se si no és a base de localitats cares, i hom ha vist que, ja sigui per motius econòmics — la crisi mundial —, o polítics — l'adveniment de la República a Espanya —, l'aristocràcia estava disposada sense cap recança a suprimir tot seguit l'òpera de les seves despeses sumptuàries.

Als Estats Units hom voldria acostar al gran públic les grans *machines* de l'òpera. Intentarien americanitzar — i la paraula sola ja fa esgarrifar — el gènere, injectant-li fantasia i lleugeresa. Una cosa similar, salvades totes les distàncies, podria intentar-se ací. Però sóc una mica escèptic quant als resultats. El «divisme» ja és mort; Caruso, la Melba o Gayarre no són sinó ombres esvanides i una mica ridícules, sense successió possible. I l'òpera sense divos és una cosa incapaç de captivar el gran públic.

RAFAEL TASIS I MARCA

CIRC A L'OLYMPIA

Un programa apreciable a estones

En les muntanyes russes de l'Olympia, ha començat, aquesta setmana darrera, la davallada. No figura ja al programa cap dels números que en podríem dir sensacionals, cap d'aquelles atraccions que fan córrer al circ el públic no habitual. L'espectacle, però, a desgrat del poc esclat del conjunt, és a estones apreciable. Ho és pels barristes Juliette and Boys, pels contorsionistes Karrey, pel malabarista Truzzi i per la troupe eqüestre A Severa.

Els barristes Juliette and Boys, austríacs, ofereixen la particularitat de comptar amb una dona com element actiu. La dona no és en aquest número, com en algun altre de barristes que hem vist, un complement, més o menys decoratiu, per a reposar els companys que porten el pes dels exercicis. Ací, la dona, molt coneguda fins ara als circs estrangers amb el nom de Miss Haring, intervé en el treball igual que els seus companys. Les barres són tres; estem lluny, per tant, de les combinacions i fantasies que permeten, per exemple, les set barres dels famosos Poppescu, aplaudits a la mateixa pista. Però els «passos» de Juliette i els seus boys no manquen, per això, de diversitat, i són, a més, de molt bon estil, sobretot els del major dels boys.

Els Karrey, ensems que remarcables contorsionistes, són gimnastes excellents; combinen amb gust un i altre treball sense que la plàstica se'n ressenti un sol moment, cosa difícil d'assolir pels contorsionistes. Els Karrey estan anunciats com *nuevos en España*. Nous, els Karrey, al territori d'aquesta República? L'empresa de l'Olympia ens vol fer beure a galet. El darrer dels aficionats al circ sap que els Karrey són bascos i que durant molt de temps han estat ací els propietaris i animadors del London Circus.

El malabarista Truzzi, originari de l'acreditat circ del seu nom, de Moscú, i cosí del senyor Truzzi que delectà, fa pocs anys, els barcelonins amb seixanta admirables cavallets de diada de Reis, conrea el gènere de Rastelli, del qual l'anuncien com rival. Evidentment, Truzzi és un malabarista de primer rengle, nerviós, elegant i precís; li sobra la comparació amb Rastelli. De Rastelli, ara com ara, només n'hi ha hagut un. L'alemany Piletto, superior a Truzzi, ens ho confessava un dia. «Jo sóc un artista de l'habilitat — ens digué —; Rastelli és un geni.» Piletto ha acabat de campió de billar a Copenhague.

Hi ha també a l'Olympia la família Konyot, un matrimoni alemany amb dos fills. Coneixíem el senyor Konyot per haver-nos presentat un número de dressatge d'óssos, ens sembla que precisament a l'Olympia. Ha viscut el senyor Konyot uns anys a Portugal i han comparegut batejats, ell i els seus, amb el nom de «A Severa» i vestits com per anar a la *Romería del Rocío*. Els óssos s'han convertit en cavalls, uns cavalls magnífics que executen uns lluïts exercicis d'alta escola. Tenen aquests cavalls un gran sentit del ritme. Si es pogués dir el mateix de l'orquestra, hi sortirien guanyant els cavalls, el senyor Konyot i el públic. La nena Konyot mereix ésser esmentada per la desimboltura amb què fa el volteig. Serà una gran *ecuyère*, digna de portar el cognom d'aquella *troupe* Konyot dels dos dobles jockeys — parents, potser, del senyor Konyot actual — que foren, deu anys enrera, l'admiració dels públics dels principals circs europeus.

Hi ha, encara, a la pista de la Ronda de Sant Pau, l'antipodista Jarque, al qual coneixen fins les rates; els Tresovares, dues dones, que com artistes de circ només tenen unes dents molt fortes, i un home que a les anelles i a la perxa penjada treballa molt poc però amb molta netedat; els perxistes Rodríguez, que, pel que fan, criden potser una miqueta massa; els trapezistes francesos Trio Astrec, que no arriben a entusiasmar en un país com el nostre que ha donat al circ números d'aquest gènere com els Andreu-Rivels i els Olwars; els gossos paletes del senyor Egochaga, successors en línia directa dels que veiérem al Principal Palace; els xinesos She-She, que distreuen amb la tradicional serpentina i el típic trident i que, com a novetat, jonglen entre mans i cap ambs uns gerros de ceràmica; el domador de lleons Rosar, de qui ja parlàrem, al qual no seguiria a ben segur l'anglès del conte per veure com les feres se'l mengen, i els clowns Seiffert i Martinetti.

Els augustos, amb l'inquiet Silva i el popular Toni al davant, treballadors i abnegats com de costum. Són els herois anònims de la casa.

JOAN TOMAS

Un teatre en plena davallada

A tots els barcelonins que estimem la nostra ciutat, no ens ha passat desapercebut l'espectacle llastimós de la davallada artística, moral i material del que fou gran teatre de la ciutat, el Teatre Principal, i després gran music-hall europeïtzador de les nostres Rambles, el Principal Palace mai prou enyorat per tots els que tinguérem la sort de viure la seva època.

Cada vegada que passem per la plaça del Teatre i veiem la façana del Principal Palace tapada per uns mals ninots de gran tamany, ens cau la cara de vergonya i se'ns parteix l'ànima de pena.

Aspecte actual del que fou Principal Palace

Si aquell home intelligent que en fou gran empresari i es digué Bayés ressuscités de la seva tomba i veiés el que s'ha fet del seu teatre, es tornaria a morir de fàstic. La mort d'aquell home fou la *jettatura* del Principal Palace. Prou van fer esforços per conservar el seu públic, primer aquell *produceur* que tingué tant d'èxit entre el públic del Poble Sec i les bacallaneres del Mercat de Sant Antoni, muntant revistes amb títols de sis lletres, i després d'ell aquell altre, literat bilingüe, dels *Arlequines de seda y oro* i de *La Borda*, que també volgué fer revistes per conservar el públic i guanyar-s'hi la vida, però que tampoc no tingué cura a conservar la tradició de bon gust i acabà de perdre-ho tot. El teatre cremà per segona vegada i, perdut l'ambient per incapacitat dels directors i la resta per l'incendi, ja no hi va haver manera de fer res més.

Com tota sala d'espectacles que trontolla, acudí al recurs del cinema i llavors desferen l'únic vestigi que hi quedava. Tregueren els proscenis, substituïren la balconada esvelta per una barana de ferro de balcó qualsevol i deixaren intacte, perquè no hi pensaren, la sala de joc i el dancing que fou el Palace Bar dels bons temps. Amb el cinema vingueren els fins de festa i amb ells el faquir Blakaman que installà els seus lleons i llangardaixos hipnotitzats en aquella sala de joc que, aleshores, amb les feres feia la pudor que podeu ben suposar.

D'aquells fins de festa en recordem de bons, els Irusta i la Baker, però fora d'ambient i precedits d'uns films ratllats de tan vells i usats, no tingueren lluentor; passaven per aquell escenari com estels mats, fugaços, sense lluïssor i sense cua...

Després, cap avall sempre, ja no hi hagué atraccions, i en comptes de films vells n'estrenaren de nous, però de quarta o cinquena classe.

Mentre tot això passava, la façana, que sens dubte és una de les més bones de la Rambla, s'omplia d'anuncis posats damunt d'una tanca de vidre transparent formant una gran vidriera de coloraines que la tapava tota, i desapareguda aquesta, li han posat uns cartons davant de cada finestral i de les portes, amb uns ninots allusius als films de què hem parlat, que farien indignar si no fessin riure el ciutadà per poc sentit de decòrum que li resti.

I d'aquell Palace Bar que ha seguit la davallada més accentuadament, passant també pel cinema («Salón amarillo» o «azul», no recordem bé), cafè-concert tipus Parallel («Etoile Palace») i saló de tanguistes («Lindo Palace»), n'hem de dir que ja ha arribat a la fi. Ja no pot anar més avall. Ara se'n diu «Palermo» i per o'75 podeu o no podeu — és una qüestió de paladar — beure un vermut infame i pagant vint-i-cinc cèntims us donaran un tiquet valedor per un ball amb unes noies vestides de qualsevol manera i que semblen reclutades entre la misèria del més baix dels nostres barris. Noies com aquestes que veiem al «Bal Musette» del carrer de Barbarà i al «Tropezón-Dancing» del costat de l'Espanyol. El públic està en consonància amb les balladores i abunden els nois sense coll o bufandes blanques o grogues en funcions de camisa i coll que tapen la samarreta i fins i tot les espardenyes...

Tot és brut i ple d'escopinades des del passadís soterrani d'accés fins al local mateix. Hi ha llums sense pantalles, la bombeta penjant al descobert, cadires esbotzades i l'aspecte de misèria us ennuega fins al coll.

Una porta dóna accés a l'ex-sala de joc on s'estatjaven en la seva decadència les feres de Blakaman i ara s'hi distreuen asseguts els cinc o sis punts amb gorra posada, d'una taula de *julepe* collocada en el bell mig.

Ens va caldre fer un gros esforç de memòria per constatar que aquest era aquell Palace Bar amb orquestra hawaiana on ens podíem dar el gust de canviar-nos les miradades amb Emonde Guy, ballar amb una alumna de Miss Lowet, o solament saludar Maurice Chevalier o Layol quan feien el seu *tour de chant* a Barcelona, perquè aquest Chevalier d'ara, abans d'ésser un artista de cinema americà a l'abast de les criades i d'aquestes noietes que van al Coliseum els dies de moda i que en diuen *bien*, fou — hi ha qui ho ignora — la llaminadura del music-hall francès i dels *gourmets* del bon gust que es reunien en la sala del Principal, on l'actual ídol i encisador de cuineres passà en els seus bons temps veritat, quan Chevalier era Maurice i portava aquell frac, aquell copalta, aquells pantalons gris clar de quadrets i aquell bastó que tan bé li esqueien, com també hi passaren Mistinguett, Mado Minty, Oyra, Tréki i tants d'altres, els quals enyorem tant com aquell ambient complex de soroll de fitxes de bacarà i de ruleta, de coreografia internacional i d'aproximació europea que avui ens falta.

Ja ho veieu. El Principal ha fet la vida de certes cortesanes que pugen i arriben al cim de l'esplendor i que, com la «Goulue», per un accident fortuit en la seva vida comencen una davallada vertiginosa fins a parar en el llot d'on ja ningú no es redimeix...

De les Jackson's Girls, a aquest «Palermo» d'ara... Mare de Déu, quina pena... Pobre Principal!

J. E. BARTRINA

CONTROVERSIA LITERARIO-CINEMATOGRÀFICA PRIVADA
el divendres, 13 de gener 1933
a les 10 de la nit
en el
CINEMA LIDO
il·lustrada amb la projecció dels Films d'Avantguarda
L'âge d'or
i
Le chien andalou
realitzats per LLUIS BUÑUEL
Escenari de BUÑUEL i SALVADOR DALI
La controversia anirà a càrrec de
LLUIS MONTANYÀ, crític literari
GUILLEM DIAZ PLAJA, publicista
Inscripcions a
MIRADOR - Pelai, 62 - Telèfon 15300
G.A.T.C.P.A.C. - Pseig. de Gràcia 99 Telèfon 71179
LLIBRERIA ARIEL - Boters, 2
Dret d'inscripció: 5 pessetes
Degut al caràcter estrictament privat d'aquesta sessió, les inscripcions es tancaran el dia 11.
Els beneficis si n'hi ha, seran destinats al grup en formació "Cinema Cultural Català", el qual organitzarà sessions gratuites de cinema post-escolar entre els nois de les classes humils de Barcelona.

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79681
Sessió a dos quarts de quatre. A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada
Reportatges Cineac
LA VIDA DEL GRILL CAMPEROL
Noticiari Fox Sonor
La Catifa Màgica Fox
CEL SICILIÁ

Le meilleur cadeau de Rois c'est un livre
Le plus grand choix vous le trouverez à la Librairie
LOUIS BERGÉ
Rambla del Mig, 19
Téléphone 23118

PARÍS ◆ estrena 9 gener
10 MINUTOS DE VIDA
LA CASA DE LOS MUERTOS
UNA EMOCIÓN EN CADA ESCENA
PRINCIPAL PALACE

Primavera en Otoño
por
Catalina Bárcena

URQUINAONA
ARSENE LUPIN
CON JOHN Y LIONEL BARRYMORE
Y KAREN MORLEY
Metro-Goldwyn-Mayer
EL FILM DE L'EXIT

LES LLETRES

UNA QÜESTIÓ QUE ES REVIFA

Colom i Colombo

El senyor Carreres Valls, conegut ja per les seves publicacions sobre la debatuda qüestió de la catalanitat de Colom, ens ha tramès el següent article contestant un comentari aparegut en aquestes pàgines.

Hi ha ressenyes que evitant la crítica causen efectes superiors als de la més intencionada de les crítiques. En aquest cas es troba la documentada exposició que el senyor Joan Ramon Masoliver ha fet del llibre *Cristoforo Colombo, Documentos y pruebas de su pertenencia a Gënova,* en el qual el dit senyor ha esmerçat un grapat de mesos en la cura de l'edició hispano-francesa, segons es desprèn de l'article *Cristòfor Colom fou català?* aparegut a MIRADOR del 22 de desembre.

El que indocumentat llegeixi dit article treurà la conclusió que tots els que havem defensat la tesi catalana, començant pel senyor Ulloa i acabant pel que sotscriu, en el cas més favorable hauríem perdut el temps. Cristòfor Colom, a través de la documentació extractada pel senyor Masoliver, nasqué a Gènova de família de llaners i no de gent marinera, i aquesta veritat, que pugna contra tota l'altra veritat del que sabem pel propi Colom i pel seu fill, seria intangible pel sol fet d'haver-se editat aplegada en un llibre luxós una documentació que ja fa anys que es coneix. Cal només veure el que la *Rivista de Geografia,* amb la signatura del seu Director. S. Crino, de la Universitat de Florència, diu en el número d'abril proppassat sobre aquesta obra, per comprendre que no hi ha res de nou i que tot el que porta ja era conegut abans d'ésser encetada la tesi catalana. «I documenti in essa pubblicati, per quanto importanti nulla aggiungono a quanto si sapeva sul grande Navigatore», diu un acèrrim genovista com el referit professor Crino, tot comentant la meva conferència del Collegi Notarial del 26 de gener de 1932 sobre la família catalana de Colom, inserida en la revista *La Notaria* del 10 de març darrer, i essent així cal preguntar només: Què s'ha proposat la ciutat de Gènova amb l'edició d'aquest llibre monumental tan lloat per Mussolini? Jo ho diré clar. Xovinisme i feixisme. On només hi ha repeticions de documents coneguts, no hi ha ciència, i per tant la finalitat del llibre no és científica en el sentit de noves aportacions, que és el que exigeix la crítica històrica per a rebatre les documentacions aparegudes sobre el català Colom.

Quan el *Cristoforo Colombo* genovès del Prof. Giovanni Monleone figuri en les nostres Biblioteques, jo només demano que els que el llegeixin examinin:

1. Si troben algun document que expliqui el trànsit del cognom Colombo en Colon. L'únic que pot convertir-se en Colombo i Colon és Colom, i quant al trànsit al·ludit, fins avui un sol document l'explica en forma contundent. Es l'autògraf català de Colom signat Colon i rubricat en forma similar a la rúbrica emprada pel descobridor. A la revista *La Notaria* del 15 del passat mes de desembre hi ha el meu dictamen sobre aquest notabilíssim autògraf català de Colom, amb els facsímils i comprovacions paleogràfiques pertinents.

2. Si troben algun document que acrediti el parentiu de Gianetto Colombo amb el Descobridor, ja que el document d'11 d'octubre de 1496 no ho diu pas que siguin parents i la identificació d'aquest Gianetto amb el Joan Antoni germà d'Andreu no passa d'ésser hipotètica. Per contra, en la genealogia del català Antoni Colom, Colombo, Palumbi, patró de nau, conegut amb els tres cognoms esmentats i també amb el de Cotxello, hi tenim el seu fill Joan germà de Leonard i Pere Mateo, i no ens havem atrevit encara a senyalar-lo com parent del descobridor amb tot i ésser nombrosos els indicis de tal parentiu.

3. Es que ja s'han trobat els documents del notari Moneglia per a donar fe a les relacions de Salinerio sobre les declaracions dels veïns de Colom afirmatives que ell i els seus germans són a Espanya?

4. Si troben algun document acreditatiu del servei de Colom a Reyner d'Anjou. Jo els he trobat i val la pena que la crítica històrica s'hi fixi, perquè per la data contradiuen absolutament la genealogia genovesa.

5. Si troben algun almirall i algun navegant dintre de la família del Cristoforo Colombo. Jo els he trobat dintre la família del català Colom. Joan Colom i Bertran era lloctinent del famós vice-almirall Antoni Bertran, i Perot Colom i Serra, nebot de Joan Colom, era capità de galera armada al servei del rei catòlic.

6. Si s'ha trobat ja el testament autèntic de Colom en el qual declari que és genovès i que va néixer a Gènova. Les opinions del senyor Altolaguirre i de Miss Alice Gould seran molt respectables, però la crítica vol documents i no opinions.

No vull allargar més. El dia que vinguin documents acreditatius que el Cristoforo Colombo, del llibre editat per la ciutat de Gènova, és el Xpoferens Colom descobridor d'Amèrica, podrem donar l'alternativa al llibre al·ludit, perquè vindrà reforçat amb dades que avui són incògnites. Mentrestant, deixem en pau els escorcolladors d'Arxius, que prou ingrata és la seva tasca, i no els confonguem amb els burócrates i classes passives que escriuen sense haver investigat.

R. CARRERES VALLS

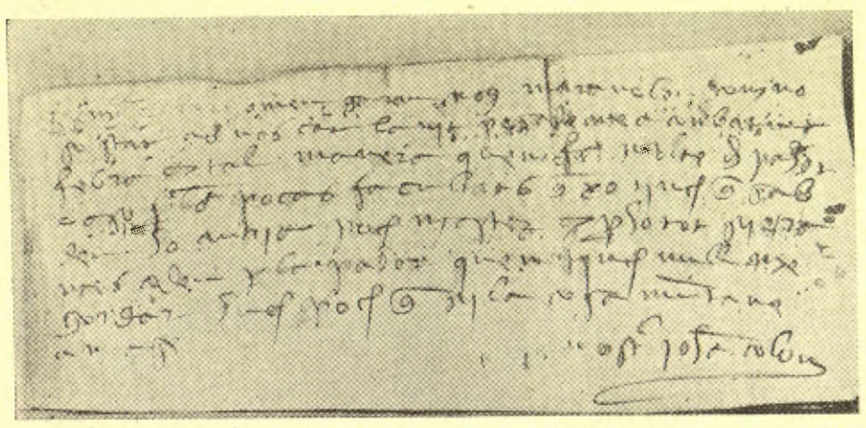

Autògraf de Johan Colon o Colom

Anglo = American Lending Library

Open Mondays, Wednesdays, Fridays and Saturdays from 11 to 1. Tuesdays and Thursdays, from 6.30 to 7.30 P. M.

FONTANELLA, 10, 2.º, 10.ª over
International Bank Corp.-BARCELONA

ULTERIOR AL PREMI CREXELLS
SENY I ATZAR
LA NOVEL·LA DE LA VIDA ÍNTIMA
LLIBRERIA CATALONIA — Preu: 4 pessetes

COMENTARIS A UN LLIBRE RECENT

L'«Amiel» del Dr. Marañón

A penes acaba de sortir el nou llibre de Marañón, ja comencen a ploure els articles en els periòdics castellans sobre aquest «meravellós espectacle», com l'anomena l'articulista anònim d'*El Sol.* No: en realitat, no comencem, sinó continuem, perquè Marañón va saber organitzar molt bé l'aparició d'aquesta obra. Primer, una conferència a la Residència d'Estudiants; després, uns extractes a la revista que de vegades és tan esotèrica que quasi desmereix el seu nom d'Occident. I, per acabar de preparar el terreny: Marañón, estatjant Herriot; Marañón, vestint la toga de doctor *honoris causa* («autor de més de 500 treballs mèdics», el presentava a la sessió de la Sorbona el degà de la Facultat de Medicina, i «gran amic de la França», s'apressava a afegir); Marañón, festejat a Alcalá de Henares... I mentre la premsa i el cinema toquen el tam-tam, surt el fill tan esperat pel públic, més perfecte — cal reconèixer-ho — que els seus germans que el precedien... I amb tot, hi ha tants punts que un lector seriós no pot acceptar sense reserves... Ens dol pertorbar la festa tan meravellosament organitzada per aquest metge, savi, polític, literat, president de la Societat Geogràfica, com ens varen recordar els periòdics d'aquests dies. (No oblidem completar les dades: meravellós comerciant, esplèndid organitzador, mereixedor d'un primer premi de psicotècnia comercial.) Hi manca sols que es faci compositor, i tindrem un Letamendi rediviu; un segon Letamendi, de qui es reclama de vegades, i que, en efecte, professava les mateixes teories sobre la intersexualitat. Solament que Letamendi, com que en aquells temps s'estudiava més grec, deia una paraula més bonica: panhermafrodisme...

Heus ací alguns punts de reserva sobre el nou llibre que — al costat dels seus aspectes favorables — podria donar lloc a tot un volum de crítica.

MIÒPIA DEL PANSEXUALISME

El gran escriptor hongarès Mihály Babits té, entre altres, dos contes, que sortiran aviat en castellà: el primer descriu com l'hora del migdia pot ésser tan misteriosa i tan allucinatòria com la mitja nit, en l'ànima d'un vell sacerdot. L'altra ens conta la ràbia d'un jove lleig davant del primer dia de primavera, que li fa sentir doblement que és lleig.

Ara bé, Amiel també tenia aquestes vivències, tan meravellosament descrites per Babits. Vivència d'home de lletres, no us recorda el passeig de Faust el primer dia de primavera? Amiel ens diu: «De totes les hores del dia, si fa bo, és a la tarda, cap a les tres, el moment temible per mi. Mai com en aquest moment no sento el buit aterridor de la vida, l'ansietat interior, la dolorosa set de la felicitat.» I ara segueix una frase llarga que Marañón no indica pas, com deforma les altres frases, interrogatives, en el text d'Amiel, en afirmatives; tothom se'n pot convèncer amb una lleugera comparació de l'original amb les citacions de l'illustre doctor. «Aquesta tortura de la llum és un fenomen estrany», observa Amiel, i demana: «Fa lluir amb llum inexorable els esquinços i les cicatrius del cor? Ens dóna vergonya de viure? En tots casos, l'hora esclatant pot inundar l'ànima de tristor, donar un gust de la mort, del suïcidi i l'anihilació, o el seu diminutiu: l'atordiment per la voluptat. Es l'hora en què l'individu té por d'ell mateix i desitjaria escapar a la seva misèria i a la seva solitud»... I ara segueix una mena d'explicació, atenuada per una interrogació que Marañón tradueix així: «El sol, lo mismo que hace destacar las manchas de un vestido, las arrugas de una cara, la decoloración del cabello, del mismo modo ilumina con luz inexorable las heridas y las cicatrices del corazón.» I cita Marañón també una frase més sobre l'hora paral·lela del migdia i de la mitja nit: «Se habla de las tentaciones de la hora tenebrosa del crimen: hay que hablar también de las desolaciones mudas de las horas más resplandecientes del día.» I ara, Marañón observa: «Parece evidente el carácter sexual de esta angustia que frecuentemente acometía a Amiel.» Ni els més exagerats adeptes de Freud, ni els «talmudistes de l'hipogastri» (com se'ls va anomenar) parlen així. I aquests, si interpreten segon el seu criteri pansexualista, almenys el volen motivar, sense dir: «parece evidente...» En realitat, el text d'Amiel no acaba així, sinó continua: «Dans l'un comme dans l'autre cas, Dieu a disparu, mais dans le premier, l'homme suit le regard de ses yeux et le cri de sa passion; dans le second, il est éperdu et se sent abandonné de tout. Coeur solitaire, à toi prend garde.» Es veu, doncs, que el mateix Amiel comprenia molt bé el que deia: el significat del sentiment de terror a l'hora quan el sol culmina, quan l'home lleig es troba sol en mig de tanta brillantor (com en el conte de Babits també), que sent una ràbia que li fa desitjar destruir el món o destruir-se a si mateix. I quan totes les taques, tant del seu vestit com de la seva ànima, es descobreixen a la llum.

Marañón

AMIEL, SUPERBARÓ?

Se'ns podria objectar: bé, però això és detall insignificant. Detall, concedit; però en podríem enumerar molts de semblants. Ens limitarem aquí a parlar de la tesi cabdal del llibre: que Amiel fou un tímid, però no un tímid per inferioritat, sinó un tímid per superioritat, per massa *hombría*: per ésser un superbaró. I que tota la vida d'Amiel fou només un viatge entorn del seu sexe...

Nietzsche deia que valdria més publicar anònimament les obres, perquè la gent les jutgés amb més objectivitat. Marañón diu, en canvi, «que todo libro debía publicarse, por lo menos, con el retrato y una biografía del autor... Porque la obra es tanto el autor, que sin el conocimiento de éste queda roto e incompleto el verdadero sentido de aquélla». Amiel, en canvi, protestava contra el costum de jutjar de l'artista a base de la seva vida; i el mateix Marañón es contradiu quan afirma que per lletges que siguin les coses que dirà ell d'Amiel, això no podria influir la nostra opinió sobre l'escriptor. Els psicoanalistes varen cometre, durant llargs anys, el mateix error: creure que la gènesi d'una obra o d'una idea ens ho diu tot. Com si no fos igual si la idea genial ha nascut al cervell d'un esquizofrènic o al d'un geni! Com si la idea i l'obra no tinguessin valor autònom, en elles mateixes, despullat de la seva gènesi. Com si l'obra d'Henri-Frédéric Amiel no tingués interès en ella mateixa, sense necessitat de saber que el seu autor va anar al llit només una vegada amb una dona...

La mitologia grega va conèixer una potència masculina al món, i una potència femenina: el Sol i la Terra. Però hi havia també un tercer principi, masculí també, però hostil al principi femení: Lunus (que solament més tard es feia Luna), el pàl·lid Selenos. També en la vida hi ha homes que — a la muntanya o a la ciutat — no han tingut quasi mai contacte amb la feminitat i amb les seves representants. Un dels meus professors va ésser així: l'home que de púber passava a conco. Li mancava la capacitat d'amotllar la seva naturalesa amb la de les dones, per ésser massa viril. En aquest cas, es pot parlar de massa *varonía,* encara que jo preferiria parlar més aviat d'una manca de contacte amb el femení: no d'una abundància, sinó d'una manca. Ara bé: Amiel no fou així: tenia moltes amigues i es considerava ell mateix com un home completament efeminat. En el seu diari es pot seguir molt bé aquesta «línia femenina» (com l'anomena Adler). Marañón es fa molt fàcil la tasca declarant-nos: Amiel s'equivoca quan diu això, Parla com aquest crític alemany que, comentant la frase de Goethe que va ésser Lotta la dona que estimà més de totes, diu en una nota: «Ací, Goethe s'equivoca. Va ésser Cristina...»

Marañón — que en aquest llibre es fa psicoanalista, però psicoanalista que ha llegit molt malament el seu Freud — no sembla compendre la gran veritat de la tesi adleriana: no importa si existeix una inferioritat veritable, o solament el seu sentiment, la seva sensació i consciència. Si l'individu en té només el sentiment, actuarà completament com si tingués la mateixa inferioritat objectiva... També, pel lector psicòleg — i no biòleg, ja que la biologia no ens podrà explicar mai ella sola la vida psíquica entera — no hi ha cap dificultat a compendre la neurosi d'Amiel. Els pseudo-problemes contra els quals lluita Marañón com Don Quixot contra els molins de vent, s'esvaneixen. Un exemple, per manca d'espai.

HI HA CONTRADICCIÓ ENTRE EL DON JUAN I AMIEL?

Marañón insisteix furiosament en l'oposició del Don Juan i del *supervarón* tímid. Parla de l'error que cometeren tots els contemporanis i crítics que consideraren Amiel com un Don Juan Tenorio, un Casanova (altres autors no confonen tampoc el tipus del Tenorio amb el de Casanova, que són completament distints, ja que el primer és un home completament instintiu, i el segon, un veritable «cerebral», un intellectual). Entre el tímid i el Don Juan no hi ha més diferència que la d'un prefix: positiu o negatiu. Ambdós fan de l'acte sexual una qüestió de prestigi; així — com vàrem intentar de demostrar-ho des d'aquestes mateixes columnes, parlant dels Don Juans — el tímid, si compensa el seu sentiment d'inferioritat, pot acabar per sobre-compensar-la: pot acabar com un Tenorio. Vàrem citar només Lord Chesterfield i el poeta rus Lermontof com exemples, que ens varen dir ells mateixos com tenien una veritable *ginecofòbia*: una por de la dona, una timidesa que tractaven de superar.

Podríem continuar; per què? Espanya festeja el seu geni, de qui una revista científica alemanya va dir, quan l'amable comte de Keyserling — també amic del bon menjar — feia traduir una obra seva: «Per què traduir coses que nosaltres vàrem conèixer (i superar, naturalment) fa uns vint anys o més?» Per què ridiculitzar frases com aquestes, tan castellanes pel seu *bombo*: «Recientemente he demostrado que el lado derecho del organismo humano es más masculino que el izquierdo» (pàg. 323 d'*Amiel*)? Com si el bon Fliess, autor d'aquesta inadmisible teoria, superada des de fa una dotzena d'anys, no hagués viscut mai...

Però, a Espanya, qui gosaria criticar l'illustre doctor? Letamendi necessità un Turró català per a caure del seu tron. I ara, Marañón és el rei de la ciència espanyola (que em perdonin els veritables homes de ciència de la Península!).

OLIVER BRACHFELD

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

"REIS"
LLIBRES
PER A REGALS
A GRANS I PETITS
Llibreria Francesa
Rambla del Mig, 8 i 10

ANEMIA CEREBRAL, VERTIGENS, PESOMBRES, MEMORIA INFIDEL, FATIGA, DESNUTRICIO...
Començeu sempre per on tots han d'acabar davant uns nervis destroçats.
TONIC NERVIOS CERA
APROVAT PER L'ACADEMIA DE MEDICINA I CIRURGIA DE BARCELONA
VENDA FARMACIAS
LABORATORIS CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39 - BARCELONA

UN CAS D'HUMANISME IMPUR

Saint-Evremond

Des del Renaixement, l'Humanisme inspira i forma. Res de més fort en tota la Història de la Cultura i de l'Educació que aquesta impalpable teoria de l'Home i de les Humanitats. Cada època glossarà el seu Humanisme i mantindrà la lluita de l'adaptació de l'home amb l'esperit secular de l'Home — del culte a l'Home i a les Humanitats — que l'Humanisme ha creat. El problema de l'Humanisme inspirador és sempre vell i sempre nou: és massa important per a l'home la posició aconseguida, la tradició i el patró de les Humanitats, perquè ho abandoni tot sense pensar en ell mateix. Les temptatives d'oblit, les accions i reaccions entorn de l'Humanisme no han pogut evitar la contaminació. Avui, en el daltabaix de la Intelligència, en el daltabaix de les orientacions de la formació intellectual, totes les banderes de reflexió i reforma s'inspiraran en una posició — desfavorable, revaloritzadora — enfront de l'Humanisme, sense perdre de vista ni Home ni Humanitats: no cal més que recordar els llibres recents sobre problemes contemporanis de vida i cultura, tan diversos d'opinions humanístiques, dels professors alemanys Curtius i Strzygowski. Què no serà l'Humanisme per a un escriptor com Saint-Evremond, nascut a França i al segle XVII?

Magnífic cas aquest de Saint-Evremond per a veure com hi ha un límit d'insuficiència per a l'orgull humanístic de la intelligència. El llibre, darrerament aparegut, d'Albert-Marie Schmidt, *Saint-Evremond ou l'humaniste impur* — llibre que Daudet ha saludat amb el judici de considerar-lo digne d'un «Goncourt» de crítica literària — ens el planteja. Saint-Evremond, cortesà de l'època dels Richelieu i Mazarino, es distingeix en el cultiu de les armes i de les lletres. Les fonts de la ciència i vida de Saint-Evremond són els clàssics que aprèn amb els jesuïtes i el tracte humà de les moltes gents que passaren per la seva existència. Des de la seva joventut, com a lloctinent del Príncep de Condé fins a la seva vellesa i mort a l'altra banda del Canal de la Mànega, la vida de Saint-Evremond és una inquieta corba d'angoixes i ironies en mig d'aquella societat per a la qual els homes i els autors grecs i llatins eren el més important del món. Si Montaigne ens acostuma a les seves confessions, Saint-Evremond no és més que un mundà que pensa en veu alta. La vida de comentari i de conversa, una vida una mica a l'aventura, l'obliga a cercar una defensa exterior contra els humans que el rodegen per a trobar-se ell mateix en el punt d'egoisme que és una de les bases més fortes del seu humanisme. I la ironia, que informarà des de la crítica fins a la burla més cruel, serà l'arma per a quedar-se sol i per a aconseguir la mesura i la serenitat: Saint-Evremond, com molts altres esperits curosos, tem la confessió lírica, la confessió íntima; tem, en fi, el ridícul d'obrir el cor a qualsevol vianant. I d'ací la paradoxa — en el seu *Portrait fait per lui-même* es podrà llegir la contradicció —, de la seva vida: viure en societat i sentir els desigs de fugir a

Epitafi de Saint-Evremond

la soledat, ésser universalista i humà i sentir-se nacional fins a tancar-se en si mateix i en una sola llengua, estimar els homes i burlar-se'n. No arriba a hipocresia el cas de Saint-Evremond, sinó que queda tan sols en aquell trist encobrir de la realitat amb una «filosofia de la diversió».

Saint-Evremond no en té prou amb la vida dels homes. Aquell home quan estava sol no en tenia prou amb si mateix: cercar-se en els llibres ha estat sempre l'últim recurs de l'home insegur! Però Saint-Evremond ho amagarà, dirà que la lectura i els llibres ni són importants ni l'interessen, es vanarà de superficialitat i despreocupació. I en efecte, Saint-Evremond amb el seu comentari ràpid i el seu polifacetisme ens arribarà a desorientar. Lentament els elements varis del seu Humanisme li aniran tancant els camins: de la vida dels homes — amor, amistat — serva un regust de cansanci o de vell record, dels llibres i dels homes, cansanci i decepcions. El sentit comú de Saint-Evremond (no és el sentit comú el que porta a Saint-Evremond el gallec del XVIII, Feijóo?) li ha fet veure en els seus últims anys moltes coses, entre elles que la ciència és llarga i que la lectura no pot ésser sempre l'engany d'una ànima inquieta. La insuficiència conscient de l'home i de l'humanista l'han fet buscar quelcom més ferm i més segur. Per sobre l'Home hi ha Déu, i en Déu ha vist la vida de Saint-Evremond la compensació dels seus fracassos: «Mettant en Dieu sa confiance, — Espérant tout de sa bontés», ha descrit en dos versos el seu caràcter religiós. De l'humà no ha pogut Saint-Evremond treure'n res de durable i permanent i en el cristianisme ha trobat les úniques forces que el fan encara viure. Saint-Evremond, però, no abandonarà definitivament l'humanisme sociable i egoista per a guanyar el cel. L'Humanisme el lligarà a terra massa perquè pugui definitivament apartar-se de l'infern, i les temptatives de conciliar orgull humà i humilitat divina l'abandonaran tan sols a la seva tomba de Westminster. El llibre d'Albert-Marie Schmidt ens les descriu totes amb el signe comú d'«humanisme impur», humanisme impur de l'home que quan morí no sabia de què s'havia de penedir ni el que hauria desitjat fer. Humanisme impur, perquè l'ombra del Totpoderós havia estat per a ell un Nord i una confiança en la humana vida i cristianisme impur perquè no cregué mai «qu'il faille se retirer de la société humaine» per anar a la recerca de Déu, i en canvi menyspreà aquells que el busquen i el troben «dans l'horreur de la solitude».

CARLES M. CLAVERIA

UN ABRIC confeccionat de qualitat excel·lent, a preu econòmic?

SEMPRE

Sastreria Modelo

Rambla de Canaletes, 11

VARIETATS

ANIVERSARI DE GRIMM. — Léon Treich, un dels més aguts vigies de la història literària de França, assenyala damunt les pàgines de *Les Nouvelles Littéraires* el 125.e aniversari de Grimm. Efectivament, el famós autor de contes deixava d'existir el dia 19 de desembre de 1807.

Grimm havia nascut a Bohèmia en 1723. Va ésser a l'hora brillant de la seva vida l'àrbitre del món literari i europeu. Als darrers anys de la seva vida, però, la seva fama havia minvat extraordinàriament. Ell mateix no s'estava de dir que no havia sabut trobar el seu moment per a morir.

Amb tot, el prestigi de Grimm persisteix molt vivament encara. La memòria de tots els homes que han pogut sentir-se profundament infants alguna vegada preservarà el seu nom de l'oblit.

PERE VERGÉS I LA SEVA ESCOLA. — Acaba d'ésser editada una conferència de Pere Vergés, que sota un títol despistador i científic — *La nostra posició pedagògica* — inclou un acte de fe sentimental en la seva obra, ple d'una emoció molt viva. Diríem que aquestes pàgines de Pere Vergés inclouen el seu *secret professional* si la professió poètica tingués secrets. Alta poesia aquesta de l'Escola de Mar que la sensibilitat de Pere Vergés ha fet cada vegada més depurada, més lírica, més profundament humana. Aquesta poesia és plena d'espontaneïtat i de gràcia. Els nois i les noies de l'escola de Pere Vergés i dels seus camarades saben les coses més delicades d'aquest món i tenen una sensibilitat que els fa aptes per a totes les diversions de la bellesa. Nois i noies ardits que, cal dir-ho, són una mena de «guerrilles de sacrifici» que la nova manera de pensar llença contra la manera antiga. Admirables avantguardistes aquests de l'Escola de Mar, que són el que seran tots els nois i noies quan els nous evangelis pedagògics hagin triomfat i no hi pugui haver gent barroera que pugui blasmar una educació diversa de la seva, com una atzavara és diversa d'una rosa.

WALTER SCOTT I LA LLIGA REGIONALISTA. — Si acceptem la presència de dos romanticismes a la península, l'un d'origen anglès, medievalista, conservador; l'altre d'origen francès, revolucionari, futurista, liberal, que es divideixen el nostre camp literari, fructificant la primera tendència de Catalunya, la segona a Castella, potser trobaríem en la política que es desenvolupa tot al llarg del segle XIX, ací i allà, els rastres d'aquests romanticismes.

La primera República espanyola és un resultat llunyà de les primeres conspiracions d'Espronceda. L'ordenació de la vida nacional catalana durant el segle XIX pervé del romanticisme medievalista que imperava a Catalunya. I naturalment, de la figura màxima de Walter Scott.

No és per tant per un atzar que el que s'anomena «catalanisme històric» — o Lliga Regionalista — sigui conservador. Walter Scott n'és el responsable.

LLIBRES REBUTS. — *Galovin* de Jacob Wassermann, traducció de l'alemany per Pau Cirera. Remarquem la introducció a Catalunya d'aquest original escriptor que constituí fa poc una de les més vives actualitats literàries per la publicació del seu *Quixot de l'Oceà*. Es una edició Proa.

EL MAJOR I MILLOR ASSORTIT DE

Libres de Reis

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i traslats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

LITERATURA COMPARADA

El protagonista i el seu criat

Prenem el primer element del teatre — l'home que parla — i deixem de banda la fràgil decoració pintada, el paisatge que el volta. Fem-lo avançar, com fan els cineastes amb les figures que els interessen, a un gros pla evident que ens permeti de veure'l una mica diríem al microscopi. El personatge no és pas una cosa morta, sinó que té una vida pròpia que es desliga de l'esperit que l'ha creat. De vegades és més conegut d'ell mateix i la gent té més familiaritat amb Don Quixot que amb Cervantes, amb Robinson Crusoe que amb Daniel de Foe.

Relleu grec d'una representació teatral

Més encara: els personatges arriben a viure la seva vida pròpia, més llarga naturalment que la dels seus autors. Ja sabeu la tragèdia d'aquells sis personatges de Pirandello que es varen quedar a mig camí quan es dirigien cap a la vida. Aquests personatges cerquen el buf creador que els incorpori a l'estol dels éssers vivents. «Es una llàstima, diu un dels personatges, perquè qui té la fortuna de néixer personatge viu, pot burlar-se fins i tot de la mort, car no mor mai més. Morirà l'home, l'escriptor, instrument natural de la creació, però la criatura no morirà mai, ja que per viure eternament no li cal ésser massa extraordinària». El personatge està acostumat a veure's des de fora, o com si diguéssim entre bastidors. Hi ha personatges de l'*Odissea* que tremolen de la por que els homes a venir pensin malament d'ells quan els recitin llurs fets d'armes. Quant a les figures més modernes, també tenen la noció que viuen fora de les pàgines del llibre que els ha fet néixer i es creuen viure a fora. Tots sabeu que Sancho Panza en la segona part del *Quixot* explica que les seves aventures han sortit publicades en un llibre que no és altre que la primera part de l'obra monumental. Més encara: hi ha el cas del personatge que s'ha sublevat contra el seu autor. Aquest personatge — també tan conegut — ha estat creat per Unamuno en la seva novella *Niebla*. Aquesta vitalitat del personatge és obra d'una projecció espiritual de l'autor que s'hi reprodueix. (El mirall!) I amb tota la seva humanitat complexa. Amb la meitat sublim i la meitat ridícula d'ell mateix. Val a dir, però, que aquesta segona costa de fer-se plàstica. Els primers homes sentien l'orgull de saber-se descendents dels déus i els seus personatges eren les figures mitològiques que governaven el seny humà. Al teatre grec els personatges que sortien a escena podien fer-ho per tres portes. Una de central, alta i magnífica, que s'anomenava «porta reial», i dues de menudes a banda i banda. Per la porta central passaven solament els personatges olímpics, els déus, els herois. Per les portes laterals, els missatgers, els subalterns, els criats. Heus ací doncs un teatre de classes. L'aristocràcia que governa la ciutat governa també la paròdia escènica. Cal haver nascut fill de déu perquè el drama de la seva vida pugui ésser portat a les taules. L'honor, la dignitat, les passions solament són interessants quan provenen dels alts personatges (i això ja ho trobem en Homer) i els subalterns es limiten a fer de vigilants de camperols, de soldats, de missatgers. Més encara: tot això passa dalt de l'escenari. Cada personatge és allí clarament delimitat. Però a sota de l'escenari, a l'*orkestra*, un grup de figures uniformades es mouen. Se'ls sent murmurar, gemegar, cridar, demanar auxili, excitar-se i sofrir. Estan pendents del que passa a l'acció, però amb prou feines si compten per a marginar-la. Es a dir, és el poble. Es el poble representat per aquells homes que porten el ressò de la tragèdia en el seu esperit. Diuen allò que diria cada un dels 40,000 espectadors de l'immens amfiteatre. Però la tragèdia rutlla tota sola allà dalt de l'escenari, orgullosa i magnífica.

Quan Egist, l'adúlter-amant de Clitemnestra, ha donat mort al seu marit, Agamenon, el famós cabdill que ha enrunat les muralles de Troia, el chor no pot estar-se de cridar. Impreca els déus, es desespera des d'allà sota de l'escenari, voldria intervenir en l'acció, colpir el traïdor miserable. Fer sentir la venjança popular sobre el superb regicida. Es el chor dels ancians que no pot estar-se de cridar: «Egist, no respecto la insolència en el crim. Dius que vares matar aquest home i que tu meditares tan lamentable assassinat. Certament jo afirmo que el teu cap no esquivarà el judici. Has de saber que el poble et condemnarà a ésser lapidat.» Egist és dalt de l'escenari on arriba la veu trèmula d'ira del chor popular, vibrant allà sota. Egist es digna contestar: «Parles així, tu que estàs assegut junt al darrer rem, quan hi ha d'altres que manen i que regeixen la barra de la nau? Aviat sabràs el que cal saber, encara que siguis vell i que et sigui cosa difícil d'apendre a la teva edat. Però les cadenes i les angoixes de la fam són igualment per a la vellesa bons mestres i metges excellents. Veus ara? Obres els ulls? No et regiris contra l'esperó, no fos cas que et fes gemegar.» El paràgraf és d'una duresa extraordinària. El protagonista és en escena; el criat encara no té dret a ésser al seu costat.

Perquè també, senyores i senyors, i aquesta és la constatació que volia fer, es fan les revolucions per als personatges de teatre. Perquè també les persones humils que surten al teatre i que no existeixen més que en la febre dels seus autors, també aquestes persones inexistents han tingut la seva Revolució Francesa i, si voleu, fins i tot la seva revolució bolxevista.

G. D.-P.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

LLIURA: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

RESERVA: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

ORGANITZA també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

VIATGES DE NOCES a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastons orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América

NOTA. — *Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

RADIO I DISCOS

Enregistraments de cinema sonor

L'opereta vienesa, tot i l'esplendor que el film li pot donar, té encara un fons d'ingenuïtat que es manifesta en la trama de l'assumpte així com en la música que l'acompanya. Per això fa estrany sentir aquesta música en moltes ocasions després de la complicació de formes a què ha arribat la música coreogràfica avui dia per efecte del jazz. La música d'aquestes pellícules està encomanada d'aquesta ingenuïtat i per això amb poques notes es construeixen temes que no han de tenir sinó l'agilitat per a seguir un ritme fàcil i alegre. La del darrer film, *El Congrés es diverteix,* un dels films de més anomenada, està feta amb tota despreocupació, emprant diversos temes del vell Johan Strauss, i val a dir que des del film la pobresa de formes porta a una repetició de les mateixes melodies, sense cap variant ni element nou, que arriba a fatigar l'espectador.

Per a sentir aquesta música des dels discos hom compta amb diverses execucions ben característiques. Un interpretat per l'Orquestra Marek Weber, amb una orquestració simplista que es limita a seguir la melodia sense afegir cap efecte orquestral i deixant que els instruments de corda desgranin suaument aquestes fràgils melodies. Un altre disc, el millor sens dubte, és l'omplert per l'Orquestra New Mayfair. Els temes adquireixen aquí més agilitat i l'orquestra hi fa variants que encomanen modernitat a aquestes velles tonades. El tenor Folgar s'encarrega amb l'Orquestra Blue Stars Jazz de la transcripció del film en llengua espanyola, la qual cosa sempre és ben rebuda pels que desitgen ajuntar el record d'una melodia de moda cantada en llengua estrangera amb el nom d'un artista popular. Cal dir però que aquestes versions fan semblar més els fragments d'una sarsuela que no pas un film, puix aquests artistes sempre recorden l'ambient en el qual actuen. Ací, però, en ésser acompanyat per una orquestra de jazz, l'intèrpret es veu més emmotllat a les exigències del ritme. De la mateixa pellícula és també el disc interpretat per Bertile Arnalina i Louis Morturier, que canten separadament dos fragments, aquest darrer amb una veu de barítón que pot semblar excessiva per la frivolitat del gènere.

Música de vals lent, d'efectes extremats és la d'aquest fragment de la pellícula *Hampa,* d'un sentimentalisme de film, però amable i grat a l'oïda. A remarcar la bona interpretació tant de l'orquestra Marek Weber com del cantor. Sembla música de film americà i igualment la instrumentació que fa desfilar el tema per tots els instruments del jazz per a cloure amb uns acords harmoniosos a les darreres notes.

Dobla aquest disc el fox de la pellícula *Monsieur, Madame i Bibi.* Força síncopa amb acords violents dels pianos, i sobretot un ritme encoratjador immillorable per a esplaiar aficions coreogràfiques.

J. G.

* * *

¡Qué bella es la vida! — Marxa d'«El Congreso se divierte». — Orq. Marek Weber. — Companyia del Gramòfon, AE 3936. Música celestial. — Vals. — Idem id.

Vivir, reir y amar.—Vals d'«El Congreso se divierte». — Orq. New Mayfair. — Companyia del Gramòfon, AE 3935. — Una vez para siempre. — Fox. — Idem id.

Viena ideal... Viena de amor. — Vals d'«El Congreso se divierte». — Orq. Blue Stars Jazz i T. Folgar. — Companyia del Gramòfon, AE 4150. — ¿Será un sueño? — Fox. — Idem id.

Serait-ce un rêve? — Fox d'«El Congreso se divierte». — Bertile Arnalina. — Companyia del Gramòfon, AE 4122. — Ville d'amour. — Vals. — Louis Morturier. — Idem id.

El amor viene. — Vals de «Hampa». — Orq. Marek Weber. — Companyia del Gramòfon, AE 4111. — Un poco de amor. — Fox de «Monsieur, Madame i Bibi». — Orq. Lewis Ruth. — Idem id.

RADIO CATALONIA
133 BALMES 133
AGENCIA
CROSLEY
5 lmps CHEVALIER 635 Ps
5 lámparas PICHI 585
4 lmps. CHIQUILIN 455
20 mesos de crèdit
Receptors a 2'50 ptes. setmana

El llibre parlat

El que algú ha anomenat el llibre parlat era, de fa temps una cosa feta, però no ocorria el mateix amb la seva realització pràctica. Segons sembla, ara el problema compta ja amb solucions viables, i podria molt ben ésser que aviat es comercialitzés el film parlat aplicable al fonògraf, i el públic pogués obtenir rotllos d'un contingut com el d'un llibre corrent, capaç de durar sis hores i d'ocupar un volum reduïdíssim. Pensi's que els millors discos quant a duració no passen de vint minuts per cara, i serà fàcil imaginar-se el volum, el pes i el cost que en discos representaria un llibre de sis hores de durada.

Com és sabut, el film de cinema, si no contingués imatge, podria rebre cinc o sis impressions sonores juxtaposades. Però l'enregistrament i la reproducció del film sonor són excessivament onerosos, exigeixen aparells massa complicats, perquè es pugui pensar a posar-los, en bones condicions econòmiques, a disposició del públic, que és la finalitat que es persegueix amb el perfeccionament del que fins ara només és un aparell de laboratori.

La solució pràctica de l'adaptació del film impressionat al gramòfon, exigia: un nou mètode d'enregistrament, que aquest fos possible de fer sobre una matèria barata, i que les bandes sonores poguessin ésser estretes, a fi que el volum del film fos reduït.

A l'estil de tantes altres invencions, aquesta no pot atribuir-se a un sol autor, ja que són uns quants els que hi han collaborat. Però ha estat el professor Huguenard el que per ara ha trobat el procediment més pràctir per gravar un film que pugui ésser utilitzat en un gramòfon ordinari sense causar a aquest darrer cap modificació essencial. Segons les publicacions tècniques, el film del professor Huguenard conté vint-i-cinc solcs juxtaposats, cosa que el fa molt aprofitat, i pot ésser reproduït gràcies a una agulla que té vida per dues hores.

El que per ara no està prou ben resolt, és el preu de cost d'aquest film, ni la seva aplicació a l'enregistrament musical. La primera és qüestió de temps i de perfeccionaments en la fabricació del film. Ara, pel que fa a la segona qüestió, ho és de precisió, i no pas de principi. La veu d'un home parlant no passa de dos mil períodes, xifra molt inferior a la de certs sons musicals. Un cop assolida, podrà donar-se per segura la mort del fonògraf? El nou invent, per ara, no aspira a tant. De moment, es preveu com a més immediata la seva aplicació a l'ensenyament tècnic i d'idiomes, a ésser molt útil als cecs, a l'enregistrament de comunicacions telefòniques, de conferències i discursos, etc.

M.

"Un soir à Barcelone..."

Amb aquest títol, a la secció de ràdio de L'Intransigeant, *de París, del passat dissabte, han aparegut les ratlles següents:*

No sé quin autor dramàtic va fer dir un dia a un dels seus personatges (fou, em penso, Jean Sarment): «Sempre hi ha un aire gràcies al qual hom recorda.»

La ràdio satisfà dues menes d'oients: els que descobreixen i els que recorden.

L'altra nit, jo rodava per Europa amb aquella desimboltura que coneixen milions de francesos, do preciós que ens ha fet l'adveniment de la ràdio. Londres estava ensopit, els instrumentistes semblaven reposar del Christmas massa pròxim; a Berlín el *speaker* estava penserós: què ens espera demà?; l'italià solfejava una música d'abans de la guerra que ja no ens diu res. Vaig acabar la vetllada a Espanya.

Barcelona transmetia una opereta-revista representada en un teatre popular; una d'aquelles grans sales fumades veïnes al port, estació marítima del sudamericà. Vaig retrobar les entonacions del còmic de nas vermell, les sorpreses acidulades de la ingènua, sentides un dia d'escala.

Miracle! París es difumava aleshores en la boira. Tot l'espectacle aparegué; les cortines de vellut i l'escut, realçat de diamants, amb les inicials de l'estrella, més bé de carns que no pas de veu. Jo era a l'orquestra després d'haver sopat tard. Pels proscenis, uns *caballeros* fumant llargs cigars olorosos examinaven un cos de ball denudat, tornat de l'Argentina.

Joia de viure; llibertat total; embriaguesa d'una nit a Barcelona. Vaig reveure les sabates tronades del segon còmic; la gràcia lluminosa de Gloria Guzmán, *vedette* d'un espectacle la longevitat del qual és limitada pel calendari de les companyies de navegació; els anells d'un director de rostre cansat que, en el prosceni esquerre, discutia en veu alta, oblidant el programa que s'acabava, amb l'autor de l'opereta vinent. El públic picava de mans. L'orquestra de sonoritats nacionals allargassava motius que xiula, la nit, per les Rambles, la joventut catalana.

A mitja nit, encara escoltava. Havia oblidat París. I quan l'orquestra hagué engegat l'acord final, em vaig posar l'abric per anar a passejar la meva solitud pels carrerons, en clarobscur, de portes misterioses i tot i això massa conegudes, de la ciutat vella.

Puixança de la ràdio. De vegades, sense ni esperar-ho, un grau de condensador ens fa evadir-nos a desgrat nostre. Sé recons de Londres o de Roma que la T. S. F. m'ha permès de no oblidar. Pendre l'aire a Europa és, actualment, una necessitat.

Temia aquestes festes de fi d'any, passades a París sense fantasia, i m'han dut la màgia d'una nit catalana...

I ningú no n'ha sabut res a la meva oficina, l'endemà matí.

JEAN ANTOINE

SUPER SIMPLEX
PETIT DE TAMANY PERO DE RESULTAT GRANDIOS
ALTAVEU DINÀMIC.
QUADRANT ILLUMINAT
CALIBRAT EN KILOCICLES.
VÀLVULES R.C.A. MODERNÍSSIMES.
SENSIBILITAT: 1 MICROVOLT
SELECTIVITAT: 10 KILOCICLES
REB LES EMISSIONS ESTRANGERES
SENSE ANTENA NI QUADRO
SUPER SIMPLEX 5 VÀLVULES AMB EL RENDIMENT D'UN SUPERHETERODI DE 7 — Pts. 650
SIMPLEX 4 VÀLVULES AMB EL RENDIMENT D'UN 5 — Pts. 460
DISTRIBUIDORS PERA ESPANYA
AUTOTRACCION ELECTRICA, S.A. MOYÁ, 6-8 TEL. 77420

Els Poetes,
Els Pintors,
Els Músics...
donen glòria a la llengua, al paisatge i al folklore de la terra.
La indústria catalana també fa obra patriòtica exaltant l'esperit laboriós i tenaç de la nostra raça.
PODEM AFIRMAR que en el món no es produeix res de millor que els SABONS D'AFAITAR Blancaflor elaborats amb les cèlebres aigües de La Garriga.
PROVA'LS I JUTJA TU MATEIX
Català!...
Es el TEU sabó.
2 pts
1,25
BLANCAFLOR

El món volta entorn del

R. C. A. RADIOLA

Radio Corporation of America

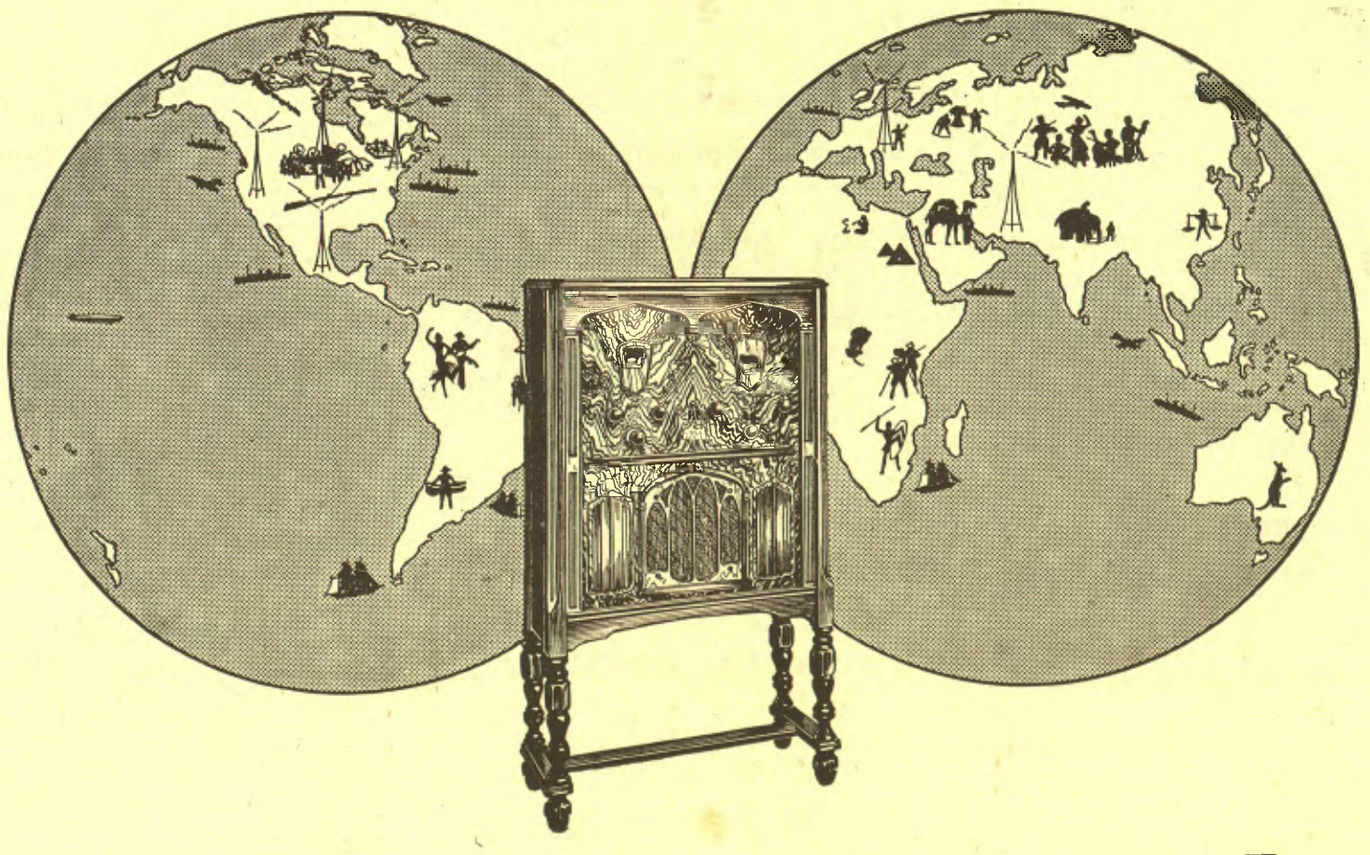

i cal tenir=ho present en la diada de Reis

S. I. C. E.

Quin altre present pot oferir una satisfacció més gran i continuada?...

Un receptor o ràdio-electrola "La Voz de su Amo" serà l'obsequi perfecte en el dia de Reis

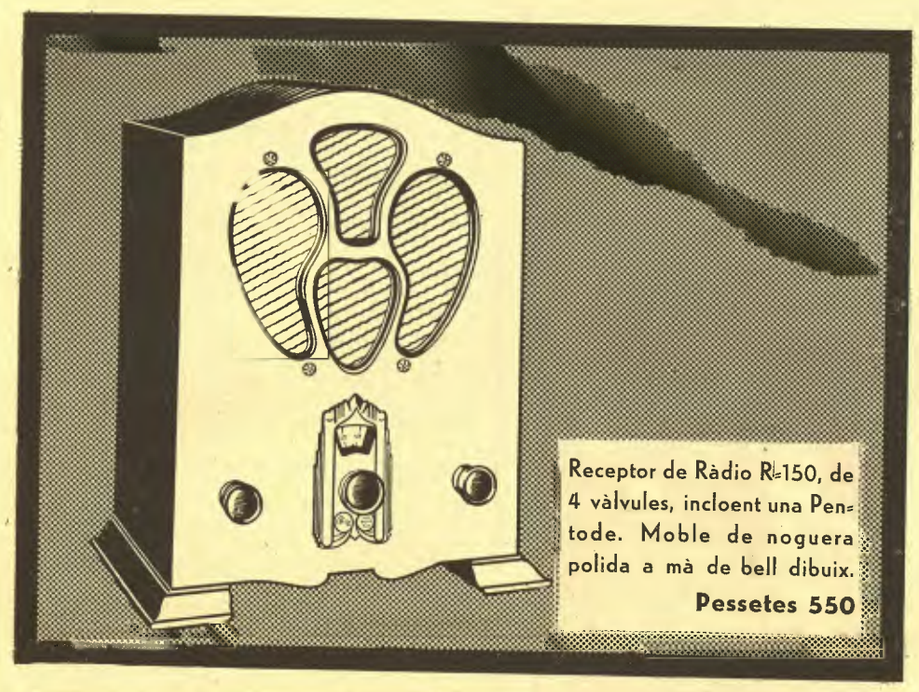

Receptor de Ràdio R-150, de 4 vàlvules, incloent una Pentode. Moble de noguera polida a mà de bell dibuix. **Pessetes 550**

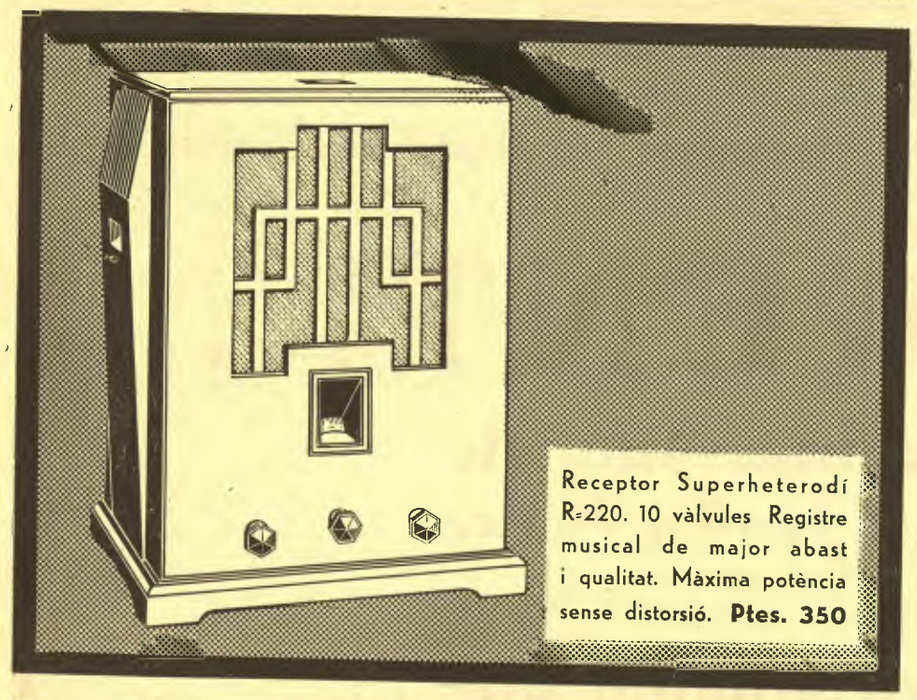

Receptor Superheterodí R-220. 10 vàlvules Registre musical de major abast i qualitat. Màxima potència sense distorsió. **Ptes. 350**

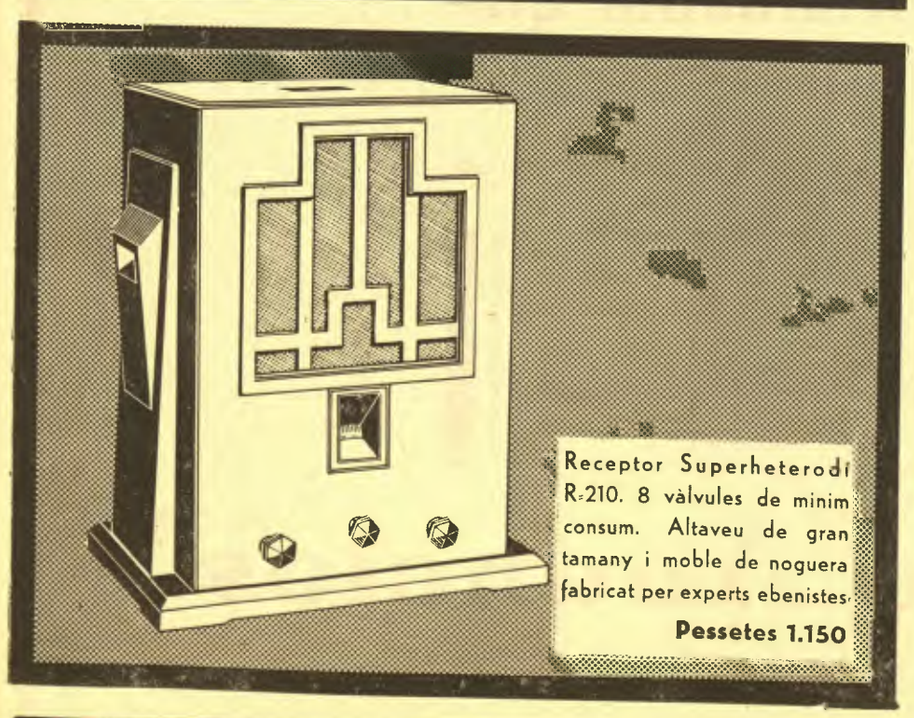

Receptor Superheterodí R-210. 8 vàlvules de minim consum. Altaveu de gran tamany i moble de noguera fabricat per experts ebenistes. **Pessetes 1.150**

En aquests alegres dies que s'acosten podeu oferir als vostres un present que ompli tots els seus desigs... Una cosa que constitueixi, no l'entusiasme del moment, sinó una satisfacció gran i continuada. Qualsevol dels receptors o ràdio-electroles "La Voz de su Amo" constituirà el present ideal, que portarà a la vostra llar l'art i la ciència de tots els països... No ho dubteu més... Decidiu-vos avui mateix i trieu entre la variada sèrie de models "La Voz de su Amo", el que millor entri en els vostres gustos i possibilitats

Ràdio-Electrola RE - 260. 10 vàlvules de mínim consum. Doble potència, doble registre musical, doble qualitat musical. **Pessetes 2.600**

Ràdio-Electrola RE-245. Superheterodí de 8 valvules. Perfecta reproducció de discos. Gran selectivitat en radio **Pessetes 1.900**

LA VOZ DE SU AMO

Anècdotes

Zoologia ferroviària

Un savi naturalista, que viatjava per la línia del famós Canadian Pacific, acompanyat d'un simi menut i d'una tortuga enorme, fou interpellat pel revisor.

—El bitllet, fa el favor?

—Tingui, senyor.

—I el del simi?

—No n'hi he pres.

—Doncs calia pendre un bitllet pel vostre simi.

—Un bitllet de gos?

—Sí; segons els reglaments de la Companyia, els simis entren en la categoria dels gossos.

—I la tortuga no paga res?

—No. Segons els reglaments de la Companyia, les tortugues pertanyen a la categoria dels insectes.

Reciprocitat

El duc de Norfolk era molt matiner. El seu més gran plaer consistia a marxar de casa seva a la matinada i a galopar durant hores i hores.

Un matí es trobà de sobte amb un home del poble, en un recó del seu bosc...

—*Good morning,* Vostre Honor — saluda el paisà, que no té pas un aire massa tranquil —. I... a vós, què us porta aquest matí?

El duc, rient, va respondre-li que anava a cercar una mica de gana per l'hora d'esmorzar; després avençant-se al paisà:

—Però... vós mateix... què diable hi fèieu a les meves terres, tan de matí?

El paisà va titubejar un moment; després es decidí:

—Jo, milord — va dir, treient-se una llebre del sarró —, jo... que el Vostre Honor em perdoni, jo vinc de cercar un esmorzar per la meva gana.

Historieta soviètica

En un carrer de Moscú, a la nit, i davant d'una botiga, es detura un grup d'individus que truquen a la porta a cops de puny, fan tocar el timbre i ordenen que els obrin.

A dins, se sent remor de portes que es tanquen, de caixes trabucades, de papers que són estripats.

Aleshores un dels homes, des del carrer, crida:

—No tingueu por, obriu!... No som de la policia... No som més que lladres!

L'incrèdul

L'ex-xa de Pèrsia passa uns dies a París. Al cabaret del *Rat Mort* es troba amb el rei sense corona Manuel de Portugal. A la seva taula hi havia un lloc lliure. Un senyor molt distingit li demana permís per a ocupar-lo. Van avenir-s'hi de bona gana. Ben aviat feren amistat tots tres... fins la matinada. El desconegut, aleshores, s'alça i s'acomiada amb galanteria:

—Guardaré d'aquest vespre un record molt agradable; no em mancarà més que el goig de poder recordar els seus noms.

—Jo sóc el rei de Portugal — va dir el rei destronat.

—Jo el xa de Pèrsia... I vós, senyor?

L'altre, convençut que se'l rifaven, es posà a riure i va dir:

—Jo? El Gran Mogol!

El jutge.—Sis robatoris en una setmana...

L'acusat.—Ah, senyor jutge! Si tothom treballés com jo, Anglaterra tornaria a la prosperitat antiga!

(*The Humorist,* Londres)

—Què vols que et digui? M'agrada més quan les passen cap amunt al cinema.

(*Life,* Nova York)

ABRICS CONFECCIONATS
COM ELS DE MIDA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Tall immillorable
Confecció superior
Classes extres
DES DE 75 Ptes. = 90 Ptes
125 Ptes. i 150 Ptes
PLOMES 16 Ptes. = 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

El sense feina.—De pressa, deu-me el socors, que faré tard a la segona cursa.

(*Dublin Opinion*)

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
jaume I, 11
Telèf. 11655

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

—No es molesti. Baixo a la primera parada.

—Jo també, senyora.

(*Le Rire,* París)

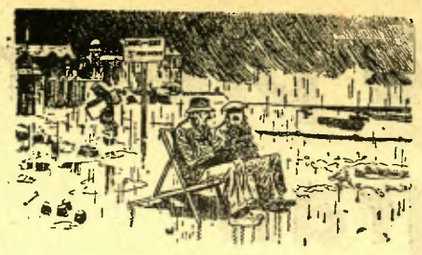

Un escocès, a l'altre.—D'aquí deu minuts ens en podrem anar. Haurà acabat l'hora de lloguer de les cadires.

(*Weekly Telegraph,* Londres)

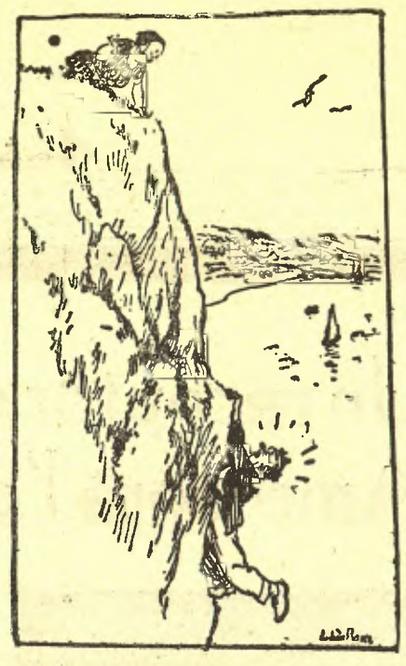

—No has trobat una corda?

—Sí, però me'n demanaven massa diners!

(*Candide,* París)

Anècdotes

Carter model

M. Aristide Briand a Cocherel, davant d'uns íntims amics, desgrana els seus records. Parla de la seva relació amb Emmanuel Arène:

—Un dia — diu — Arène va venir a demanar-me el meu ajut per a nomenar carter rural un dels seus electors. Presos els informes indispensables va resultar que era totalment illetrat. Jo vaig fer-ho remarcar a Arène.

—No hi fa res. Feu-lo nomenar, ja s'espavilarà. Es molt intelligent.

El protegit d'Arène fou, doncs, nomenat factor rural!

Heus ací, mentrestant, la continuació del fet, que va explicar el mateix Arène algun temps després. El nostre carter, al matí, arribava a la plaça del poblet, i llençava tot el correu a terra. Els habitants hi acudien i cercaven per la pila les seves lletres. Un dia, un d'aquells, després d'haver-ne agafat dues, anava a pendre'n una altra, quan vetací que el carter el deturà, les celles juntes, amb ràbia:

—Una lletra, dues lletres, molt bé. Però més no! Pels altres no en quedaria cap!

Historieta americana

Hom sap que Chicago és la ciutat dels bandits, dels atacs i de la inseguretat per excellència.

A migdia, un auto brillant passa per la 52.ª avinguda i s'atura de sobte davant de l'immens *building* del *Chicago Trust and Bank-Corporation.*

El viatger, vestit amb elegància, baixa del luxós auto, entra dins de la banca, es dirigeix vers la finestreta principal i mentre saluda el caixer, pregunta:

—Podríeu donar-me immediatament vint mil dòlars?

—Sobre una lletra de canvi?

—No, sobre aquest revòlver carregat amb deu bales!

Una frase de Robert de Flers

El famós autor francès Robert de Flers parlava de la seva lletra dolenta. Algú li cità el nom d'un periodista molt conegut el qual tenia també una lletra incomprensible.

—Sí — va dir de Flers —, però la seva, tot i ésser impresa, resta illegible.

Preferència comprensible

Era l'any 1843. Durant el primer any dels seus amors amb Mlle. Duplay, ballarina de l'Opera, Lord Layton, que estava molt enamorat de la seva amant, es determinà de posar-se a règim d'aigua ferruginosa i de píndoles contenint ferro. Després de sis mesos de règim, es féu sagnar quinze vegades; la qual cosa equivalia a fer-se treure la meitat de la seva sang, que va enviar a un químic perquè m'extregués el ferro.

El químic en tragué prou per a fer un anell, que Lord Layton regalà a Mlle. Duplay.

—Teniu — li va dir —, aquest anell m'ha costat la meitat de la meva sang, i mil francs que he pagat al químic.

—1,000 francs! — va respondre la ballarina —. M'hauria estimat més un rellotge de paret!

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Premsa Diària.	150,000 (com a màximum).	1,800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000,000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

"Agencia General de Anuncios"

(Secció Metro Transversal)

BARCELONA: Pelai, 62, 4.t. - Telèf. 15300

Carrer de Tarragona, 7, 2.ón - MADRID

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona